

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 12.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ ΒΙΟΣ

(Έκδοσις Μ. Ι. Σαλίβερου, Αθήνα, 1901)

(Υπό Θεοδώρου ἐπισκόπου Πάφου)

Ὡς ἀνεφορτώθη ἐν τῷ ἱστολογίῳ τοῦ δίκην μελίσης ἐργαζομένου Ἡλία Βουτσινᾶ

Σημ. οἱ ἀστερίσκοι δηλοῦσι τὴν θέσιν τῶν ὑποσημειώσεων, περιλαμβανουσῶν μόνον τὰς ὑπομνήσεις διορθώσεων ἐκ τῶν παλιωτέρων ἐκδόσεων.

Α'.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· φησὶν Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ Θεολόγος*· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ. Δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας*. Τοῦτον οὖν τὸν ἐν ἀρχῇ ὄντα Θεόν, τὸν σαρκωθέντα ἐκ τῆς Παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, τὸν τέλειον ἐν Θεότητι, τὸν αὐτὸν τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι, τὸν φωτίζοντα πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, τὸν πλήρη χάριτος καὶ ἀληθείας, φωτισμὸν καὶ ὁδηγὸν καὶ σωτῆρα καὶ φύλακα ἐπικαλοῦμαι* ὁ πτωχός, τὸν τοῦ Σπυρίδωνος τοῦ Θεοφόρου καὶ σεβασμίου* διηγῆσομαι βίον.

Β'.

Οὗτος τοίνυν, ὁ τῆς ἐπουρανίου Μητροπόλεως Ἱερουσαλήμ* υἱός, Κύπριος μὲν ὑπῆρχε τῷ γένει, τὴν δὲ τοῦ μακαρίτου Πατριάρχου Ἰακώβου πολιτείαν μιμούμενος, ποιμὴν γέγονεν προβάτων καὶ τῆς τῶν πολλῶν* συνουσίας καὶ συναναστροφῆς χωρίσας ἑαυτόν, τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον ἡσπάζετο. Γυναικὶ δὲ νομίμως καὶ σωφρόνας συναφθεὶς καὶ τεκνώσας μετ' αὐτῆς, καὶ ταύτη ἐπὶ χρόνον τινὰ συνοικήσας, τῆς προηγουμένης ποιμαντικῆς ἐπιμελείας καὶ

διαγωγῆς οὐκ ἀφίστατο, ἀλλὰ τοῖς ἐρημοτέροις* καὶ ἡσυχίαν αὐτῶ παρέχουσι τόποις ἐμφιλοχωρῶν καὶ ποιμαίνων τὰ πρόβατα, ἐμελέτα ἐν νόμῳ Κυρίου διὰ πάσης ἡμέρας καὶ νυκτός. Τοῦτον οὖν τὸν πόνον καὶ τὸν πόθον εἶχεν ὁ μκακάριος οὗτος καὶ ἀληθῶς φιλόσοφος ἀνήρ*· τὴν δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην καὶ πρὸς πάντας ἀνθρώπους κτήσασθαι θέλων, καὶ ἐν αὐτῇ διὰ παντός ἐγγυμναζόμενος* γέγονεν ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, καὶ πάσης ἀρετῆς σπεύδων ἐπιμιμήσασθαι*, πάσης ἀρετῆς καρπὸν* ἐκαρποφόρει τῷ Θεῷ κατὰ καιρὸν. Φιλάδελφος γὰρ καὶ φιλόανθρωπος καὶ φιλόξενος λίαν ὑπάρχων τὴν ἐν τῷ μακαρίῳ Ἰάβ κειμένην φωνὴν ἐζήλου καὶ ἐπλήρου, τὴν λέγουσαν· παντὶ ἀνθρώπῳ ἀνέωκταί μου ὁ οἶκος. Οὗτος, ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ κατανυγόμενος ἀγάπης πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀγαθοῖς τε καὶ πονηροῖς, μετεδίδου τροφῆς ἐκ τῶν ἰδίων καμάτων, τὴν τοῦ μακαρίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Ἀβραάμ φιλοξενίαν μιμούμενος, καὶ αἰεὶ ἔχων ἐν νῶ τὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου διδασκαλίαν, καὶ ταύτη* ἐκπαιδεύων ἑαυτόν, τῇ λεγούσῃ· τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθαι, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες Ἀγγέλους. Δι' ὃ καὶ ἔσπευδε πάσῃ δυνάμει μηδένα τῶν παραπορευομένων ἀμοιρῆσαι* τῆς τοιαύτης ξενοδοχίας, ἀλλὰ πάντα δεχόμενος ἄνευ γογγυσμοῦ μετὰ χαρᾶς καὶ πᾶσι δουλικὴν ὑπουργίαν* ἐπιτελῶν, καὶ σπεύδων* πάντας κατὰ δύνανμιν ἀναπαύειν, καὶ ὕδατι τοὺς πόδας τῶν κεκμηκότων ἀπὸ* τῆς ὁδοιπορίας ἀποπλύνων καὶ ἀναψύχων, πᾶσιν ἦν ποθητός*, πᾶσιν ἀγαπητός, πᾶσιν αἰδέσιμος, πᾶσιν ἐπέραστος· ἀλλὰ μὴν καὶ πάσης ἀρετῆς ἐπιμιμούμενος*. Διὰ σπουδῆς εἶχεν ἐπάνων πάντων τῶν ὀλεθρίων παθῶν τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει ἀναδειχθῆναι· τὴν τε γαστριμαργίαν διὰ τῆς συντόνου ἐγκρατείας ἐνίκησε, τῆς δὲ πορνείας διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχῆς καὶ ψαλμαδίας διὰ πάσης ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ἐν τῇ ἐρημικῇ τοῦ Θεοῦ ἡσυχίᾳ ὑπεράνω γέγονε, τὴν ἄκραν σαφροσύνην καὶ καθαρότητα τῆς καρδίας κατορθώσας. Φιλαργυρίαν δὲ ἐνίκησεν* διὰ τῆς αὐταρκείας. Ὀργῆς δὲ κέντροις διὰ τῆς πολλῆς ἡσυχίας καὶ τοῦ μὴ κινήσθαι οὐ περιεσπάρη* ἐπιθυμία ἀλλοτρίων κτημάτων οὐχ ὑπέπεσεν, ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ πάθους τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει ὑπεράνω γέγονεν. Ἀθυμίας δὲ ἢ λύπαις ἢ καταβαπτισμοῖς ἢ ἀπελπισμοῖς, αἰεὶ* τῇ ἐλπίδι τῆς αἰωνίου ζωῆς χαίρων οὐχ ὑπέκλινεν ἑαυτόν. Ἀκηδία ἐν αὐτῶ χώραν οὐδέποτε εὔρεν. Ἀδιαλείπτως γὰρ νυκτός τε καὶ ἡμέρας τῷ Θεῷ, ὡς εἴρηται, ἑαυτῶ δούς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου σχολὴν οὐκ ἄγων*, ἀλλ' ἐργαζόμενος νυκτός καὶ ἡμέρας καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου καμάτου τοῖς δεομένοις παρέχων, καὶ τοὺς ξένους ὑποδεχόμενος ἀκηδιάσαι οὐκ εὐκαίρει· ἀλλὰ πάντοτε ἦν* πρόθυμος ἐν πᾶσι τοῖς θεϊκοῖς ἔργοις. Πᾶσαν δὲ κενοδοξίαν διὰ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀσχηματίστου πραότητος καὶ ταπεινοφροσύνης κατεπάτησε καὶ παντελῶς ἐξηφάνισεν. Οὐδὲ τῆς ὑπερηφανείας τὸ πάθος ἐν αὐτῶ χώραν εὔρε ποτέ. Πάντα δὲ τὰ πάθη τῇ τοῦ ὀδηγοῦντος αὐτὸν* Ἁγίου Πνεύματος δυνάμει ἐκ τε τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐξωστράκισεν, ὡς* ἐντεῦθεν ναὸν καὶ οἰκητήριον τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος ἀναφανῆναι τὸν τοιοῦτον τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστὴν καὶ τῶν παθῶν νικητὴν. Ἐν τούτοις τοίνυν τοῖς κατορθώμασιν ἐπὶ χρόνου διαιτώμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν ψυχὴν φωτιζόμενος γέγονεν ἰατρὸς ψυχῶν καὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων φυγαδευτῆς*. Πᾶσαν γὰρ νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἀπὸ τε τῶν ψυχῶν, ἀπὸ τε τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων οὗτος ὁ τὴν ψυχὴν πεφωτισμένος Σπυρίδων τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκδιώκων αἰεὶ ἄριστος καὶ πνευματικὸς ἀνεδείχθη* ὡς πληρωθῆναι καὶ

ἐπ' αὐτῷ τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν, τὴν λέγουσαν: Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐλαμψε γὰρ ἀληθῶς ἡ αὐτοῦ πολιτεία* τῇ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ καὶ ἐμπεριπατοῦντος Ἁγίου Πνεύματος χάριτι, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Κυπρίῳ νήσῳ οἰκοῦσι κατάδηλος, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ πολιτείαν γέγονεν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένη ὡς μικρὸν ὕστερον εἰρήσεται. Ἀγαθῶν γὰρ πόνων, φησὶν ἡ θεία Γραφή, καρπὸς εὐκλεῆς καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως. Ἐν τούτοις τοίνυν τοῖς προειρημένοις κατορθώμασι διημερεύων καὶ διανυκτερεύων ἀεὶ, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἐξουσίαν, καὶ πατεῖν ἐπάνω ὀφείων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Πᾶσαν γὰρ αὐτοῦ τὴν φάλαγγα τῶν δαιμόνων ἐξαφανίσας* ἀπώλεσε τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ* μετ' ἡχοῦ ὡς τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀγιότητος* αὐτοῦ μὴ δύνασθαι τὸν σατανὰν ἢ τοὺς αὐτοῦ δαίμονας στήναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἢ φαίνεσθαι τὸ σύνολον. Τοιαύτην οὖν ἐπάρεστον* πολιτείαν κτησάμενος καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὕψος τῆς παντελοῦς ἀπαθείας τῇ χάριτι καὶ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνελθὼν, πρῶτος τῆς Τριμυθουντέων* πόλεως Ἁγίας Ἐκκλησίας τῇ δικαίᾳ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ δικαίως ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ πιστευθῆναι τοὺς οἴακας καὶ τῆς λογικῆς τοῦ Χριστοῦ ποιμνῆς ποιμὴν ἄριστος καὶ Ἀρχιερεὺς δόκιμος ἀνεδείχθη ἐν τοῖς χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ πιστοτάτου καὶ πρώτου χριστιανῶν* βασιλέως εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου, προσφέρων Θεῷ* τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων.

Τοιούτους γὰρ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ εὐαγγελίῳ πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα: Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Πνευματικὸς γὰρ ἤδη διὰ τῆς ἀπαθείας, ἧς ἐκτήσατο, διὰ τῆς ἀγίας προσευχῆς* γεγονὰς ψυχὰς ἐμπιστεύεται λογικὰς, καὶ πνευματικὰς, καὶ* τῷ Θεῷ προσφέρων θυσίας ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας παριστάμενος, καὶ πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ συνεχῶς ἀρπαζόμενος καὶ παριστάμενος* αὐτῷ ἀμέμπτως τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ μονογενοῦς Αὐτοῦ καὶ Υἱοῦ Θεοῦ ἡμῶν προσέφερε, καὶ τῆς Ἁγίας ταύτης καὶ φοβερᾶς Λειτουργίας τὴν πληροφορίαν παρὰ Θεοῦ λαμβάνων, καὶ γινώσκων ὅτι ἀληθῶς προσεδέχθη ἡ λογικὴ Αὐτοῦ θυσία ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ ὅτι ἄπερ ἠτήσατο τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἔλαβε, κατήρχετο φέρων τὰ ἀγαθὰ τὰ δοθέντα αὐτῷ ἐκ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ καὶ διαδιδούς* τῇ ἀνθρωπότητι ὡς καλὸς καὶ πιστὸς οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν πᾶσι τοῖς δεομένοις παρεῖχε. Βαβαὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης! Βαβαὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας! Βαβαὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης καὶ ἀνεικάστου μακροθυμίας, τῆς ἀεὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος πλουτούσης! Οἷα δωρεῖται χάριτι* τοῖς ἀνθρώποις ὁ φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων Κύριος! Διὸ παρακαλῶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας πιστῶς καὶ ἀνενδοιάστως ἀναγινώσκειν, καὶ πιστεύοντας τὰ τῆς πίστεως ἔργα κατεργάσασθαι* καὶ μηδεὶς ἀπιστήσῃ τῷδε τῷ συγγράμματι. Φειδόμενος γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ἀσθενείας ἐπέσχων ἑμαυτὸν τὴν τοσαύτην τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν* χάριν καὶ δόξαν διηγῆσασθαι διὰ τοὺς ἀσθενεστέρους ὡς εἴρηται*. Εἰ δε τίς θέλει μαθεῖν, εἰ ταῦτα ἀληθῆ εἰσὶν, ἔργῳ τὴν πληροφορίαν λήψεται· ἀπροσωπόληπτος γὰρ ὁ Χριστός*. διὸ

καὶ πᾶσι* τοῖς προσερχομένοις αὐτῶ ἐν ἀληθείᾳ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἔργου τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐμφάνειαν* τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δωρεῖται. Ὡσπερ γὰρ ἐργάτης ἀληθινὸς ἀκόρεστος τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν διὰ τῶν* οἰκείων πόνων ὁ Ὅσιος ἀπεδείχθη. Διὸ καὶ τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἠξιώθη πλουσίας, διὰ τῆς πολλῆς αὐτοῦ ἐν ἀκακίᾳ ταπεινώσεως* καὶ τῆς πρὸς αὐτοῦ ἀληθινῆς καὶ ἀσχηματίστου σχολῆς, ἀκούσας τῆς κυριακῆς φωνῆς, τῆς λεγούσης: *γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί·* διὸ τὴν* θείαν φρόνησιν ἐν πολλῇ ἀκακίᾳ κτησάμενος τοιούτων ἠξιώθη δωρεῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν μετοχῇ γενέσθαι.

Γ'.

Μετὰ τὴν* τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Τριμυθουντέων* πόλεως Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου καὶ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυριδῶνος προχείρισιν, ἀβροχία γέγονε μεγάλη, καὶ λοιπὸν λιμὸς* ἐκ τούτου προσεδοκᾶτο ἐν τῇ Κυπρίων χώρᾳ. Θεωρήσας οὖν ὁ συμπαθέστατος τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς οὕτως τὴν γῆν ξηρανθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἀνομβρίας, τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἑαυτοῦ παρῴρησῖα θαρῶν ἠτήσατο ἀδιστάκτως τὸν πάντων Ποιητὴν καὶ Δεσπότην μὴ παριδεῖν* τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ἐλεῆσαι καὶ ἐπισκέψασθαι τὴν γῆν ἐν τῷ πλήθει τῶν οἰκτιριμῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ διὰ τῶν ὑετῶν ἀποστεῖλαι πρὸς καρποφορίαν τῶν γεννημάτων τῆς γῆς. Ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων Αὐτοῦ*, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον, τὸ φάσκον: *Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσήκουσάς μου ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου·* ἔτι τοῦ λόγου τῆς προσευχῆς ἐν χεῖλεσιν ὄντας τοῦ δικαίου ἐκ ταπεινῆς καρδίας προσευχομένου, εἰσήκουσεν αὐτοῦ καὶ εὐθέως ὁ οὐρανός, νεφελῶν ἐπληρώθη, νεύματι καὶ κελεύσει τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ ὄμβρος ἐξεχύθη πολὺς, ὥστε ἐπὶ πλείους ἡμέρας ῥαγδαίως τὸν ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς καταφέρεισθαι. Ἐπὶ πλεῖον δὲ τοῦ ὑετοῦ σφοδρῶς καταφερομένου οὕτως* τοῦ Θεοῦ οἰκονομήσαντος πρὸς τιμὴν τοῦ ἰδίου ἀληθῶς καὶ γνησίου δούλου Σπυριδῶνος*, πάλιν ὁ Ἅγιος ἠτήσατο τὸν Δεσπότην τὸν ἑαυτοῦ ἀναστεῖλαι ὑετόν*. Ὁ δὲ Θεὸς πάλιν ἐδόξασε τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα ἅμα τῇ πληρώσει τῆς προσευχῆς συστεῖλαι* καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ῥύσιν, διὰ πάντων πιστούμενος τὴν ἐνοῦσαν τῷ δούλῳ αὐτοῦ χάριν.

Δ'.

Λιμοῦ ποτε γενομένου ἐν τῇ νήσῳ, οἱ νησιῶται καὶ σιτοκάπηλοι, τὰς συμφορὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπραγματεύοντο*. Ἦλθεν οὖν πρὸς ἓνα τούτων γεωργὸς τις τῆς ἐνορίας τῶν Τριμυθουντέων* πόλεως, ὑπάρχων ἐν στενώσει πολλῇ τῶν σωματικῶν χρεῶν καὶ πείνῃ κατεχόμενος, αὐτὸς τε καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ. Ἦν δὲ ὁ τὸν σῖτον ἔχων κτήτωρ αὐτόχθων* τῆς πόλεως Τριμυθούτων. Παρεκάλει δὲ ὁ πένης τὸν πλούσιον καὶ σιτοκάπηλον λῦσαι αὐτὸν ἐκ τῆς πείνης. Ὁ δὲ τῷ πόθῳ τοῦ

πάθους* τῆς φιλαργυρίας ἀσπλαγχνία κρατούμενος, οὐκ ἐπένευσεν ἐλεῆσαι τὸν πένητα* ἀλλὰ φησὶ πρὸς αὐτόν· ἀπελθε, φέρε τὸ τίμημα, καὶ γὰρ σοὶ δίδωμι εἴτε σῖτον, εἴτε κριθήν, εἴτε ὄσπριον θέλεις*. Ὁ δὲ πένης ἀποτυχὼν τῆς ἐλπίδος ἔρχεται στένων καὶ κλαίων πρὸς τὸν ἅγιον πατέρα ἡμῶν Σπύριδωνα, ἀπαγγέλων αὐτῷ τὴν τε ἑαυτοῦ πενίαν καὶ στένωσιν καὶ συμφορὰν, καὶ τὴν τοῦ πλουσίου ἀσπλαγχνίαν, καὶ ὥσπερ οὐδὲ* ἠλέησεν αὐτὸν δεόμενον καὶ πεινῶντα μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τέκνων*. Ὁ δὲ Ἅγιος ἅμα τῇ τοιαύτῃ ἀκοῇ ἀναζωπυρήσας, καὶ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος ἔμπλεως γεγονώς, εἶπε πρὸς τὸν πένητα: Μὴ κλαίε, μηδὲ στέναζε, ὅτι τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, αὖριον πληρωθήσεται ὁ οἶκός σου βρωμάτων, καὶ τὸν ἐν χρήσει μὴ θελήσαντά σε συμπαθῆσαι καὶ δοῦναι ὄψει παρακαλοῦντά σε λαβεῖν τὴν χρεῖαν σου χωρὶς δανείου. Ἀκούσας δὲ ὁ πένης τοὺς λόγους τοῦ σεβασμίου πατρὸς, ἀπὸ τῆς θλίψεως καὶ λύπης* καὶ τῶν δακρῶν, ἐνόμιζε τὸν Ἅγιον παραμυθίας χάριν ταῦτα αὐτὸν λέγειν. Ταῦτα δὲ τοῦ Ἁγίου εἰπόντος καὶ τοῦ πένητος στυγνοῦ οἴκαδε ἀναχωρήσαντος, νυκτὸς ἐπιλαβομένης, πνεύματι Θεοῦ ὄμβρος ἰκανὸς ἐξεχύθη ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων πλημμύρας πεσεῖν τὴν ἀποθήκην, τὴν παρὰ τισὶν ὠρεῖον* καλουμένην, ἐν ᾧ ἦ τοῦ ἀπλήστου ἐκείνου καὶ ἀνηλεοῦς καὶ φιλαργύρου ὅ,τε σῖτος καὶ ἡ κριθή, καὶ τὰ λοιπὰ ὄσπρια (ἐπεπλήρωτο γὰρ ὁ τοιοῦτος οἶκος τῶν τοιούτων εἰδῶν), καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν ἡ παρὰ τῷ Σολομώντι κειμένη κατάρα, ἢ λέγουσα: ὁ συνέχων σῖτον δημοκατάρατος. Ὡς δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τῶν μὲν πενήτων ὁ λιμὸς τέλος εἶχεν, ὁ δ' ἀνηλεὴς πλούσιος καὶ φιλάργυρος δρομαίως ὠλοφύρετο καὶ διέτρεχε σὺν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ δι' ὅλης τῆς πόλεως προτρεπόμενος καὶ παρακαλῶν πάντας τοὺς παρατυγχάνοντας βοηθῆσαι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἐκ πλουσίου πένης γένηται. Οἱ δὲ πτωχοί, κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ τε σίτου καὶ τῶν λοιπῶν εἰδῶν ἕκαστος* οὐ μόνον τὸ αὐταρκες ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν συνήγαγον ἑαυτοῖς. Ὁ δὲ πένης ἐκεῖνος, ἐν τῇ ἐσπερᾷ παρακαλῶν τὸν ἀσπλαγχνον ἐκεῖνον πλούσιον ἐλεηθῆναι καὶ μὴ ἐλεηθεῖς ἐξ αὐτοῦ, ἀκούσας ἦλθε θεάσασθαι τὸ γεγονός. Ὅστις αὐτοψεῖ τὴν τοῦ δωματίου πτώσιν θεασάμενος, τοῦ μὲν Ἁγίου Πατρὸς ἐθαύμασε τὴν ἐκ τῆς προγνώσεως προφητείαν, αὐτὸς δὲ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν ἔλαβεν σὺν τοῖς λοιποῖς πένησι, καὶ ἐπλήρωσε τῶν τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ σεβασμίου Πατρὸς. Ὁ δὲ φιλάργυρος ἐκεῖνος ὁ σιτοκάπηλος, θεασάμενος τὸν ἐσπέρας αὐτὸν παρακαλοῦντα αὐτοθι ὄντα καὶ θεασάμενον* πεσοῦσαν αὐτοῦ τὴν ἀποθήκην ἐκ δικαιοκρισίας Θεοῦ καὶ προφητικῆς ἀποφάσεως* προετρέπετο ἀναιδῶς τὸν πένητα λέγων: λάβε σὺν ὅσον* χρήζεις καὶ ὑπὲρ οὗ λαμβάνεις καὶ ὁμολογεῖς μόνον, τόκους* οὐ λαμβάνω παρὰ σοῦ. Ὁ δὲ πένης τοῦτον μυκτηρίσας ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀναισθησίᾳ καὶ ἀναισχυντίᾳ, τὸ ἑαυτοῦ ταμείον τῶν ἐκ δικαιοκρισίας* ἀγαθῶν ἐπλήρωσε, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα διὰ τῆς προφητικῆς τοῦ δικαίου φωνῆς τοῖς πένησιν ἐτοιμασθέντων, πρὸς παιδείαν ἐκείνου τοῦ πλεονέκτου, ὅπως τῇ τοιαύτῃ ἀπροσδοκῆτῳ παιδείᾳ μετανοήσας ἑαυτοῦ λοιπὸν γέννηται κρεῖττον* ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τούτου διορθώθη ὁ πλεονέκτης, ἀλλ' ἔμεινεν ὁ αὐτός*, ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας, παρὰ φύσιν πάθους νικῶμενος.

Ἄλλου γάρ τινος πένητος, γνωστοῦ τε και φίλου τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, ἀπελθόντος πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἀνελεήμονα κτήτορα, οὗτινος τὸ πρὶν ἐπεπτώκει ἢ ἀποθήκη και παρακαλοῦντος ἐν χρῆσει δοθῆναι αὐτῷ παρ' αὐτοῦ και ὁμολογήσαντος αὐτῷ εἰς τὸν θερισμὸν σὺν τόκῳ τὸ διδόμενον εὐγνωμόνας μετὰ πλείστης εὐχαριστίας ἀποδιδόναι* οὕτως τῷ φίλτρῳ τῆς φιλαργυρίας ἀκορέστῳ πάθει κρατούμενος, οὐκ ἠθέλησε δοῦναι και ἐλεῆσαι τὸν πένητα, εἰμὴ πρῶτον δώση αὐτῷ ἐνέχυρον, ὅπερ τι ἄς ἔριδος ἀπαλλαγὴν ἀμάχην* καλοῦσιν. Ὁ δὲ πένης, ταῦτα παρὰ τοῦ ἀνηλεοῦς πλεονέκτου ἀκούσας, ἔρχεται* πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ και ἀναγγέλλει αὐτῷ ταῦτα μετὰ στεναγμοῦ και χύσεως δακρῶν πολλῶν. Ὁ δὲ πάσης συμπαθείας γέμων* Ἀρχιερεὺς, λέγει πρὸς τὸν πτωχόν: Μὴ κλαῖε, χριστιανὸς ὦν, τέκνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἔλπισον ἐπὶ τὸν Θεόν, και αὐτὸς ποιήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ. Ἐγὼ γὰρ ἐλπίζω, ὅτι κἂν πένης ὑπάρχω* ἀλλ' οὖν ἔχω* δεσπότην πλουσίον και ἀγαθὸν Θεὸν προφθάνοντα ταῖς δωρεαῖς τὰς αἰτήσεις τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἀγαπώντων αὐτόν. Ὁ δὲ πτωχός, ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ Ἁγίου, τῆ* εἰς αὐτὸν ἀδιστακτῶ πίστει κραταιωθεὶς, πᾶσαν λύπην και μέριμναν παρ' αὐτοῦ ἀποτιναξάμενος, ἀνεχώρησεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τῆ ἐλπίδι χαίρων, και τὸν λόγον τοῦ Ἁγίου ἀντι πάντων ἔχων*. Τῆ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἀπέρχεται ὁ ταπεινόφρων ἀληθῶς οὗτος Ἀρχιερεὺς* εἰς τὸν οἶκον τοῦ πτωχοῦ και φίλου αὐτοῦ, χρυσοῦν κόσμιον πάνυ ὠραῖον τῆ θέᾳ και πολῦτιμον ἐν χερσὶν ἐπιφερόμενος, ὡς δῆθεν παρὰ τινος φίλου γνησίου και πλουσίου τοῦτο χρησάμενος, και λέγει αὐτῷ: Δέξαι και δὸς τῷ φιλαργύρῳ ἐκεῖνῳ ἐνέχυρον και δάνεισαι παρ' αὐτοῦ ὅσον θέλεις* τὸν σῖτον. Τοῦτο δὲ ὁ πένης λαβὼν παρὰ τοῦ δικαίου Πατρὸς τὸ κόσμιον, δρομαίως ἔρχεται* πρὸς τὸν σιτοπράτην ἔχων τὸ κόσμιον. Ὅπερ κόσμιον θεασάμενος ἐν ταῖς τοῦ πένητος χερσὶ, και θαυμάσας αὐτοῦ τὴν θέαν και τὸ τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ πάθος πληρώσας* λέγει τῷ πτωχῷ: Λάβε ὅσον χρῆζει και μηδὲν λείψει τῶν* πρὸς τὴν χρείαν τῷ οἴκῳ σου μηδὲ τοῖς φίλοις σου. Σὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν φίλος μου ὑπάρχεις και πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ μου δεσπότης. Ὁ δὲ πένης, τῷ Θεῷ εὐχαριστήσας και τῷ Ἁγίῳ, λαβὼν* τὰ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ* και τῆς κατασπορᾶς, ἐπορεύθη οἴκαδε. Κατέσπειρεν οὖν τὰς ἑαυτοῦ ἀρούρας, τὴν τε τοῦ Θεοῦ βοήθειαν και τὰς τοῦ Ἁγίου Πατρὸς εὐχὰς ἐπικαλούμενος*. Τῆ* φιλανθρώπῳ δὲ τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῆ, διὰ τῶν τοῦ Ἁγίου δεήσεων, εὐφόρησε ἢ χώρα τοῦ πένητος και πολλαπλάσιον τὸν καρπὸν* ἀπέδωκεν. Εὐλογία δὲ Θεοῦ* ἐγένετο ἐν τοῖς ἑαυτοῦ* γεννημάσι, και ταῦτα ἐπληθύνθη* σφόδρα, ἐξ ὧν περ γεννημάτων διαπωλήσας και τὰς τιμὰς σὺν τοῖς τόκοις ἐνεχρήσατο συναγαγών, ἀπέρχεται* πρὸς τὸν δανείσαντα. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρέος ἀπέδωκε τὸ ἐνέχυρον. Ὅπερ λαβὼν ἤνεγκε πρὸς τὸν Ἅγιον ὡς δῆθεν τῷ χρήσαντι δεσπότη αὐτοῦ ἀποδοθῆναι. Δεξάμενος δὲ ὁ σημειόφορος Πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων τὸ κόσμιον, εἶπε πρὸς τὸν πένητα*: Δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι ἀδελφε μικρόν*, και ἀποδώσω με τῷ Δεσπότη, ὅπερ ἐχρησάμεθα παρ' αὐτοῦ, ἵνα και σὺν ἐμοὶ εὐχαριστήσης αὐτῷ* ἐπὶ τῇ γενομένῃ εἰς σὲ ἐνεργείᾳ*. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, τῆ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς* εἵξας κελεύσει, ἠκολούθησεν αὐτῷ προθύμως, ἄξιον εἶναι λογισάμενος* εὐχαριστήσαι τῷ δεσπότη τῷ τοῦτο χρήσαντι τῷ Ἁγίῳ. Ἦν δὲ μικρὸν κηπεῖον τῷ Ἁγίῳ πρὸ ὀλίγων λαχάνων παραμυθίαν*. Ἐλθὼν οὖν* πλησίον τῶν φραγμῶν τοῦ κήπου και ἐγγίσας αὐτῷ και ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἐπεκαλεῖτο τὰν Θεὸν εἰς ἐπήκοον τοῦ γεωργοῦ, ἡγουν τοῦ ποτὲ πένητος, λέγων

μεγάλη τῆ φωνῆ: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων, ὁ ποιήσας ποτὲ ἐπὶ Μωϋσέως τὴν ῥάβδον ὄφιν κατενώπιον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, μετασκεύασον καὶ ποιήσον πάλιν* τοῦτο τὸ κόσμιον ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς εἶδος* ὄφεως, ἵνα θεάσῃται οὗτος ὁ ἄνθρωπος καὶ γνῶ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν καὶ εὐεργετικὴν δύναμιν, καὶ μαθῶν ἀναγγείλῃ τοῖς ἄλλοις τὴν πανσθενῆ σου ἰσχὺν καὶ ὅτι σὺ εἶ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων καὶ ἐξουσιαστὴν τῶν ὄλων Κύριος, ὅπως μάθῃ ἀκριβῶς τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ περὶ Σοῦ εἰρημένον πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησεν. Ὁ δὲ Κύριος παραχρῆμα εἰσήκουσε τοῦ ἰδίου θεράποντος, καὶ πάλιν μεταποίησεν τὸ χρύσεον ἀληθῶς ἐκεῖνο κόσμιον εἰς ἔρπετον ἀληθῶς ὄφιν. Τοῦτον γὰρ ἦν ὁ Ἅγιος τοῦ ὄφιν τῆ ἐπινεύσει τοῦ Θεοῦ κρατήσας καὶ δι' εὐχῆς εἰς κόσμιον* μεταβαλὼν. Ὁ δὲ ἀγροϊκὸς ἐκεῖνος γεωργός, θεασάμενος τὸ τοιοῦτον παράδοξον καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἀνθρωπίνην σημεῖον γενόμενον, καὶ σύντρομος γεγονώς ἅμα καὶ σύνδακρυς* ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τῷ Θεῷ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου εὐχαριστήσας ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ* παραδόξῳ θεῶ, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ, ἄφωνος ἐκ τοῦ φόβου ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ πολὺ κείμενος καὶ κόνιν* τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν καταπάσας, καὶ ἀνάξιον τῆς τοιαύτης ἑαυτὸν ἀποκαλῶν* εὐεργεσίας καὶ θεωρίας. Εἶτα, μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν ἀναστὰς προσέπιπτε καὶ τοῖς τοῦ Ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος ποσί*, καὶ τούτους κατεῖχε, καὶ εὐχαριστῶν ἔλεγε τὰ τοῦ Ἁγίου κατορθώματα μεγάλη τῆ φωνῆ κρᾶζων καὶ λέγων: Μεγάλα τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, τὰ διὰ σοῦ γενόμενα Πάτερ! Μεγάλη ἡ τοῦ φιλανθρωποῦ Θεοῦ ἀγάπη, ἣν ἐκτήσω διὰ τῆς σῆς καθαρᾶς πολιτείας· οἶδα γάρ σου τὰ κατορθώματα· οἶδα τοὺς ἄρτους· οἶδα τὰ παντοῖα ἐδέσματα τῶν ἐπιξενουμένων καὶ παροδιτῶν*, ἅτινα ἐν τῷ σῷ οἴκῳ ἐπισυνάγων ἐδίδου* εἰς διατροφήν· πείραν ἔχων τοῦ νιπτῆρος, ἐν ᾧ ἀνέπαινες τὰ μέλη τῶν κεκμηκότων*. Ταῦτα ἐδυσώπησεν νῦν τὸν Θεὸν* ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ποιῆσαι σε* καὶ μετασκευᾶσαι τὸν ὄφιν εἰς χρυσοῦν κόσμιον ὅπως σὲ μὲν Ἅγιε Πάτερ* δοξάσῃ ὁ δοξάζων τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν Θεός, ἐμὲ δὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς θρέψῃ, ὁ τὰ πετεινὰ τρέφων τοῦ οὐρανοῦ. Ταῦτα οὖν λέγοντος τοῦ ἀγροϊκοῦ ἐπὶ πολλὰς τὰς ὥρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου κατέχοντος καὶ καταφιλοῦντος, ὁ ἀληθῶς μισόδοξος καὶ ταπεινόφρων Ἅγιος Πατὴρ ἡμῶν ἐδυσφόρει μεγάλως φεύγων πᾶσα δόξαν ἀνθρωπίνην, τὴν δὲ δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ ζητῶν, καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν ἄνθρωπον: Τί τοῦτο ποιεῖ ἄνθρωπε; Ἴνα τί μοι τὸ βάρος τοῦτο προσφέρεις, ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου πόδας κρατῶν; Μόνῳ τῷ Θεῷ πρέπει ἡ προσκύνησις*. αὐτὸν ἀμφοτέρω, ἐγὼ τε καὶ σὺ, προσκυνήσωμεν ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συγκαταβάσει* καὶ θαυματουργίᾳ· Αὐτῷ γὰρ ἀληθῶς πρέπει δόξα καὶ ἡ προσκύνησις. Ταῦτα δὲ τοῦ Ἁγίου εἰπόντος, ὁ ὄφιν ὁ χρυσοῦς* καὶ πάλιν ἀληθινὸς ὄφιν γεγονώς, ὡς εἰπόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν τοῦ κήπου φραγμὸν, τῷ ἑαυτοῦ ἐνδύνας φωλεῶ.

ΣΤ'.

Ἦν δε τις ἄλλος* φίλος τοῦ δικαίου* ὅστις ἐκ συκοφαντίας* ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τινι ἐγκλήματι κατασχεθεῖς, ἐμφροῦριος γεγονώς, ἔμελλε ψήφῳ

θανατηφόρῳ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος παραδοθῆναι, ὡς ἀληθινῆς τῆς συκοφαντίας ἀναδειχθείσης. Ὁ δὲ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, τοῦτο γνοὺς καὶ θεόθεν περὶ τούτου πληροφορηθεὶς, δρομαῖος ἀπῆλθεν* ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως Τριμυθούτων* ἐπὶ Κωνσταντίαν* πρὸς τὸν ἡγεμόνα* ἐπὶ τὸ ῥύσασθαι αὐτόν* ἀπὸ τῆς συκοφαντίας, ὥσπερ ἕκ τινος λύκου ἀρνίον ἀναίτιον ὄντα καὶ πιστὸν αὐτοῦ φίλον*. Ὀδοιπορῶν δὲ ἦλθεν* ἐπὶ ἓνα τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν ποταμῶν* καὶ εὗρε τοῦτον ἀδιάβατον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὑδάτων, καὶ μηδένα τῶν Ὀδοιπόρων δυνάμενον παρελθεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑδάτων*. Σπεύδων οὖν* ὁ Ἅγιος πρὶν ἢ παθεῖν τὸν συκοφαντούμενον φίλον ὅπως ῥύσεται αὐτόν ἐκ τῶν τοῦ ἄρχοντος χειρῶν καὶ τοῦ ἐκ συκοφαντίας ὡς εἴρηται*, ἀρτηθέντος αὐτῷ θανάτου ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, εἶπεν οὖν* ἐπὶ πάντων τῶν συμπαρόντων αὐτῷ πρὸς τὰ ὕδατα: *Τάδε λέγει Κύριος· ἐπισχεθήτω ἡ ῥύσις τῶν ὑδάτων, ὅπως ὁ συκοφαντούμενος* τοῦ ἐξ ἀδικίας θανάτου ῥυσθῆ, ὑπὲρ οὗ καὶ τὴν δέησίν μου τῷ Δεσπότῃ τῶν ὄλων* προσήνεγκα.* Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἁγίου παραχρῆμα ἔστη* τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ ἢ ῥύσις. Ὡσπερ γὰρ ποτε* ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐπὶ τῇ διαβάσει τῆς τοῦ Θεοῦ κιβωτοῦ καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ, ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν τῇ ἐξ Αἰγύπτου, οὕτως ἔστη τὰ ὕδατα καταβαίνοντα ἄνωθεν ἀναχαιτισθέντα* ἐκ τῆς πρώτης διοδεύσεως καὶ εἰς τὴν εὐθείαν τοῦ ποταμοῦ δίοδον ἐκβαίνοντα*, ὥσπερ πολλάκις μὴ* γενέσθαι ἐπιβλαβῆ τὴν ῥύσιν. Οἷ τε γὰρ παριόντες ἀκωλύτως τὴν ὁδὸν ἦννον, τὰ τε γεννήματα καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους οὐκέτι ἢ τῶν ὑδάτων πλημμύρα ἔβλαπτεν. Οὕτως οὖν διέβη ὁ σημειοφόρος οὗτος καὶ Χριστοῦ δοῦλος Σπυρίδων καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ συνευρεθέντες τῷ Ἁγίῳ θεασάμενοι ὅτι διὰ τῆς προστάξεως αὐτοῦ τὸ τοιοῦτον θαῦμα γέγονε, τοῦ δικαίου προσδραμόντες καὶ τὴν πόλιν Κωνσταντίαν καταλαβόντες, πᾶσιν ἀνήγγειλαν τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια, τὰ διὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ Σπυρίδωνος γινόμενα*. Τοῦτο γνοὺς ὁ ἡγεμὼν καὶ τὴν διάνοιαν ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτοῦ καὶ τῇ τοσαύτῃ πρὸς τὸν Θεὸν παρῴρησίᾳ καὶ φόβῳ μεγάλῳ συσχεθεὶς*, ἐκέλευσε παραχρῆμα τὸν τοῦ Ἁγίου φίλον τῶν δεσμῶν ἀπολυθῆναι, τοῦτο εἰπὼν πρὸς τὸν Ἅγιον: *Λάβε Πάτερ τὸν σὸν φίλον· οὐδὲν γὰρ ἔστι ἁμαρτία σοί, τῷ τοιαύτην χάριν Θεοῦ ἔχοντι, κατάδικον χαρίσασθαι ὑπὲρ νόμον. Τῇ γὰρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν καρδίᾳ ἐνεργούσῃ δυνάμει, ἐν τοῖς χεῖλεσι τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον φορῶν, Χριστὸν ἔχεις διὰ στόματος λαλοῦντα**. ἀλλὰ Πάτερ Ἅγιε, μετάδος μοι τῶν σῶν δωρεῶν καὶ ἐνεργειῶν διὰ τῆς σῆς προσευχῆς*, ἵνα εὖ μοι γένηται καὶ σωθῶ ταῖς σαῖς πρεσβείαις. Εὐξάμενος δὲ ὁ Ἅγιος τῷ ἡγεμόνι καὶ ἀσπασάμενος αὐτόν, ἐπορεύθη σὺν τῷ αὐτοῦ φίλῳ εἰς τὰ ἴδια.

Z'.

Παρέβαλέ ποτε ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων τινὶ φίλῳ αὐτοῦ καὶ τῆς λογικῆς καὶ χριστιανικῆς αὐτοῦ ποιμνῆς προβάτων*, ὅστις διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου διδασκαλίας ἐποίει ὅπερ* παρ' αὐτοῦ ἔμαθεν. Οὗτος* γὰρ ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἔσπευδεν ἑαυτὸν ἀεὶ τύπον καὶ ὑπογραμμὸν πάσῃ τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ λογικῇ ποιμνῇ γίνεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίᾳ διδάσκων τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ τῇ ἀνυπερβλήτῳ ταπεινοφροσύνῃ*. Ὅπερ γὰρ* ἐθεάσατο καὶ παρέλαβεν ἐκ τοῦ ἀοιδίου τούτου

Πατρός, ὁ τούτου μαθητῆς τοῦτο καὶ ἐποίει*. Λαβὼν οὖν ὕδωρ ἔβαλεν εἰς τὸν νιπτῆρα, ὥστε τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου παρουσίᾳ νῖψαι*. Συνέτρεχον οὖν πάντες νῖψαι τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ εὐλογίας μετασχεῖν, ἐν οἷς ἦν καὶ γυνή, ἥτις καὶ* ἐβιάζετο νῖψαι τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου. Καὶ φησὶν ὁ Ἅγιος πρὸς αὐτήν: *Μη μου ἄπτου, οὐδὲ γὰρ νίψεις μου* σὺ τοὺς πόδας.* Ἡ δὲ ἐπέμενε τοῦτο προᾶσαι θέλουσα*. Ἐπιμενούσης δὲ αὐτῆς καὶ φιλονικούσης τοῦ μόνον πάντων τῶν ποδῶν τοῦ Ἁγίου ἄψασθαι καὶ πλῦναι αὐτούς, ἐμβριμησάμενος αὐτῇ ὁ προότατος καὶ Θεοῦ* δούλος λέγει: *Εἶπόν σοι οὐ μη μου νίψεις τοὺς πόδας· ὄψις γὰρ πόρνης ἐγένετό σοι.* Ἡ δὲ τὴν ἐν προαότητι στυφότητα καὶ ἐπιτιμίαν τοῦ Ἁγίου δεξαμένη καὶ εἰς ἑαυτὴν ἐλθοῦσα, καταπληροσσομένη ἐπὶ τῇ προγνώσει τοῦ Ἁγίου, καὶ γνοῦσα ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐφανερῶθη αὐτῷ τὰ περὶ αὐτῆς, πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πνευματοφόρου Πατρὸς προσπεσοῦσα*, ἐβόα πρὸς τὸν Ἅγιον μετὰ δακρῶν ὀδυρομένη καὶ λέγουσα: *Σὲ ἰατρὸν καὶ σωτῆρα τῆς ἐμῆς ψυχῆς ὁ Δεσπότης σήμερον ἀπέστειλεν Θεός· ἀλλὰ δέομαί σου, ἐλευθέρωσόν με τοῦ ἐκ τοῦ πάθους τούτου ἐπερχομένου μοι κλύδωνος καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ τικτομένου ῥῦσαι με θανάτου· ἀλήθειαν γὰρ εἶπας, Πάτερ Ἁγιε καὶ δούλε τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὄψις πόρνης ἐγένετό μοι.* Ἐπόρνευσα γὰρ καὶ παρθένος οὐκ εἰμί. Ἀλλὰ εἶπέ λόγῳ* καὶ ἰαθήσεται ἡ παιδίσκη σου, ὅπως λάβω κατάνυξιν μετανοίας ἀληθοῦς καὶ δακρῶν*, ἵνα διὰ τῆς τοῦ πένθους* σκυθρωπότητος τὴν συγχώρῃσιν* λάβω τῶν ἐμοὶ ἐπταισμένων, ἐγὼ ἢ ἀναξία τῆς σῆς προσευχῆς. Ὅτι διὰ τῆς συνειδήσεως κατακέκριμαι τῆς ἐμῆς καὶ καίομαι ὑπ' αὐτῆς δεινῶς βασανιζομένη*. Ἄλλα στήσον, δέομαί σου, τὴν τοῦ κακοῦ ῥῦσιν καὶ ἄφεσίν μοι βράβευσον* παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν. Ταῦτα δὲ τῆς γυναικὸς ἐπὶ πάντων τῶν παρόντων ἐξομολογησαμένης ἀνεπαισχύντως, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἑαυτῆς παρουσία πάντων θριαμβευούσης, καὶ τῷ δικαίῳ συνεχῶς μετὰ δακρῶν προσπιπτούσης, ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἡμῶν Σπυριδῶν, τῶν ἀποστολικῶν χαρισμάτων πεπληρωμένος, τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην μιμούμενος Χριστόν, εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα: *Θάρσει θύγατερ, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου**. Καὶ πάλιν λέγει πρὸς αὐτήν: *Ἴδε, ὕγις γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται, τοῦτ' ἔστιν, ἵνα μὴ πάλιν τῷ αὐτῷ περιεπεσοῦσα νοσήματι* αἰώνιον ὑπομείνης τὴν κόλασιν.* Ταύτης δὲ τῆς συγχωρήσεως ἡ γυνή, ἡ ποτὲ πόρνη, τυχοῦσα, ἐπορεύετο, ἁμαρτιῶν ἄφεσιν εὐροῦσα, διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν* πρὸς τὸν Θεὸν πρεσβείας· καὶ θαυμάζουσα τὴν τοῦ Ἁγίου στυφότητα καὶ ἀγαθότητα μετὰ τῆς θείας γνώσεως καὶ ἀγαλλομένη* πᾶσιν ἀνήγγειλε διηγουμένη τὰ εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου λεχθέντα, τοῦ λοιποῦ σωφρόνως βίωσασα.

Η'.

Ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου ὡς προείρηται, Χριστιανῶ βασιλέως, γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ Ἁγία Σύνοδος, ἐν ὑπατείᾳ Παυλίνου καὶ Ἰουλιανῶ, μηνὶ Μαίῳ εἰκάδι, Ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαίδεκάτης. Τοῦτο δὲ ἦν ἔτος ἑξιακοστὸν τριακοστὸν ἕκτον ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνων βασιλείας*, ἐν ἣν ἡ Ἁγία Σύνοδος ἐκινεῖτο κατὰ τοῦ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς. Συναχθέντων δὲ τῶν Ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ Πατέρων μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν

τῆ Νικαέων πόλει, εἶτα ἐνισταμένου τοῦ θεομάχου Ἀρείου καὶ λέγοντος τὸν ἕνα τῆς Τριάδος τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὑποδεέστερον* τοῦ Πατρὸς, καὶ οὐ συνάναρχον, ἀλλὰ κτιστὸν, συνέτρεχον αὐτῷ Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας καὶ Θεόγνιος ὁ Νικαίας καὶ Μάρης* Χαλκηδόνος. Τούτοις δὲ γενναίως ἀντηγωνίζετο ὁ ἐν Ἀγίοις Πατῆρ ἡμῶν Ἀλέξανδρος, τῆνικαῦτα πρεσβύτερος ὢν καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦ μακαρίου Μητροφάνους ἐλθὼν ἐν Νικαίᾳ, αὐτοῦ δὲ διὰ νόσον* μὴ δυνηθέντος καὶ γῆρας ἀπαντῆσαι. Ἔτι τούτοις ἀντηγωνίζετο καὶ Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας διάκονος ὑπάρχων* διὸ καὶ φθόνος ὠπλίσαστο* κατ' αὐτῶν. Παρῆν δὲ καὶ ὁ σημειοφόρος δοῦλος τοῦ Θεοῦ* Σπυρίδων, περὶ οὗ ὁ λόγος. Εἶτα καλοῦσι τὸν Ἀρειὸν εἰς τὴν Σύνοδον, ἐπιτρέποντες αὐτῷ συστήναι τοῖς οἰκείοις δόγμασιν. Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν Σύνοδον γεγονός θαυμαστόν, ὑπὸ τούτου τοῦ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, οὐκ ἄξιον σιωπῆ παραπέμψασθαι. Πρὸς γὰρ τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος καὶ φιλόσοφοι ἐν τῇ Συνόδῳ παρῆσαν, λίαν διαλεκτικῶς ἐμπειρότατοι· ἐν οἷς ἦν παρὰ πάντα* θαυμαζόμενός τις ἐξ αὐτῶν, καὶ πάμπολλα τοῖς Ἐπισκόποις περὶ τοῦ Ἀρείου διαπληκτιζόμενος, ὥστε γενέσθαι ἐκ τῆς συμβολῆς* μεγάλην ἀκρόασιν, πλήθους ἐπισυνθέντος. Οὔτε γὰρ οἰοί τε ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι* τὸν φιλόσοφον τέως περιτρέψαι διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπαγομένοις* ῥᾶστα προσεφέρετο, ἐπιλύων τὰ κινούμενα καὶ δίκην ἐγγέλιος, ἐν οἷς ἐδόκει συνέχεσθαι, διολισθαίνων, καὶ ἐπικρατέστερος γινόμενος τῶν προτέρων νοσημάτων.* Ἀλλὰ ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς ὅτι οὐκ ἐν λόγῳ ἢ βασιλείᾳ, ἀλλ' ἐν δυνάμει συνίσταται, τῷ αὐτοῦ θεράποντι τὴν ψῆφον ἐγνώρισεν. Ὁ γὰρ προειρημένος οὗτος Ἀρχιερεὺς Σπυρίδων, μηδὲν ἄλλο εἰδώς, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον Ἐσταυρωμένον, ἐν τοῖς λοιποῖς ἀκροαταῖς συνῆν τοῖς Ἐπισκόποις. Ὅς ἰδὼν τὸν φιλόσοφον ἐπικερτομοῦντα τοῖς ἡμετέροις καὶ τῇ μοχθηρᾷ συζητήσῃ καταλαζονεούμενον, ἤτει χώραν αὐτῷ συνομιλίας ἐπιδοθῆναι πρὸς αὐτόν. Τότε οἱ καθ' ἡμᾶς συνιδόντες* τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀπλότητα, κατὰ τὸ ἄπειρον αὐτὸν εἶναι* γραμμάτων ἐννοοῦντες ἔπειθον μὴ εἰς μέσον ἐλθεῖν*, μὴ ποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς γέλας γέννηται. Ὁ δὲ μὴ ἀνασχόμενος πρόσσεισι τῷ ἀνδρὶ, καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν: Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ὦ φιλόσοφε, ἀκουσον τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα. Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν: Ἐὰν εἰπῆς, ἀκούω. Καὶ αὐτὸς λέγει: Εἷς ἐστὶν ὁ Θεός*, φησὶν, ὁ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν δημιουργήσας, ὁ καὶ τὸν ἄνθρωπον ποιήσας ἐκ γῆς· αὐτὸς ὑπεστήσατο ὁμοῦ τοῖς ὄρατοῖς καὶ τὰ ἀόρατα* τῷ Λόγῳ Αὐτοῦ καὶ τῷ Πνεύματι. Τοῦτον τὸν Λόγον ἡμεῖς τοῦ Θεοῦ εἰδόντες προσκυνοῦμεν πιστεύοντες* διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν ἐκ Παρθένου τίκτεσθαι, καὶ διὰ Σταυροῦ καὶ θανάτου Αὐτοῦ ἡμᾶς ἠλευθερωκέναι ἀπὸ τῆς αἰωνίου κατακρίσεως, διὰ δὲ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ ζωὴν ἡμῖν αἰδίων περιποιεῖσθαι· ὃν καὶ ἐλπίζομεν αὐθις ἐλθόντα ἔσεσθαι Κριτὴν πάντων ὧν διαπραξάμεθα· πιστεύεις εἰς τοῦτο ὦ φιλόσοφε; Ὁ δὲ, ὡσὰν* μηδέποτε λόγων πείραν ἔχων εἰς ἀντίθεσιν ἀπηνεώθη, καὶ ὡς κωφὸς ὢν ἐσιώπησεν, ἐν μόνον πρὸς αὐτὸν εἰπών, ὅτι κάμοι ταῦτα οὕτως ἔχει δοκεῖ, μηδὲν ἕτερον* εἶναι ἢ πάντα καθὰς προείρηκας. Ὁ δὲ γέρων, πρὸς αὐτὸν ἔφη: Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει πιστεύεις, ὦ φιλόσοφε, ἀναστάς ἀκολούθει μοι καὶ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀπέλθωμεν*, ἐν ἣ ἴληψη τὸ σημεῖον ταύτης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ὁ δὲ φιλόσοφος, μεταβαλὼν ἑαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν, ἐπιστραφεὶς λέγει πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς συνελθοῦσιν εἰς τὴν ἀκρόασιν: Ακούσατε, φησὶν, ὦ ἄνδρες, ἕως ὅτε λόγων ἐποιοῦμην σπουδὴν, λόγοις

ἀντετίθουν, καὶ τὰ προσφερόμενα τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρεπον· ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων, δυνάμεις τις προσελήλυθεν ἀπὸ στόματος ἀντιτάξασθαι τῇ δυνάμει, οἱ λόγοι τοῦ συζητοῦντος οὐκ ἴσχυσαν. Οὔτε γὰρ ἄνθρωπος Θεῷ οἴος τε ἐστὶν ἀντιστῆναι δυνατός*. Διὰ τοῦτο εἶ τις ἡμῶν δύναται συνιέναι, ὡς καὶ γὼ νενόμικα*, πιστεύσει εἰς Χριστόν, καὶ ἀκολουθήσει τούτῳ τῷ γέροντι, ἐν ᾧ ἐλάλησεν ὁ Θεός. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ὁ φιλόσοφος γέγονε χριστιανός, καὶ ἔχαιρεν ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ γέροντος*.

Θ'.

Ἀνεφάνη* δὲ τῇ ἐξῆς κατὰ τὴν Σύνοδον καὶ ἄλλος τις ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν ὁμολογητῶν, τοῦνομα Παφνούτιος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, οὗ Μαξιμιανὸς ὁ βασιλεὺς, τοὺς δεξιούς ἄρυσεν ὀφθαλμούς, καὶ τὰς λοιπὰς ἐνευροκόπησεν ἀγκύλας· ἐν ᾧ τοσαύτη ἦν χάρις Θεοῦ ἐπ' αὐτόν, ὥστε σημεῖα ποιεῖν. Λόγῳ γὰρ τοὺς δαίμονες ἐφυγάδευε καὶ εὐχῇ ἀσθενούντας ἐθεράπευε, τυφλεῖν τοῦ βλέπειν Θεὸν ἐξαιτούμενος παρεῖχε καὶ παρειθέντας πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ἦγεν ἀκμήν. Ὅν δὲ βασιλεὺς διὰ τιμῆς εἶχε, συνεχῶς τε εἰς τὰ βασιλεία μετεπέμπετο καὶ τὸν ἐξωρυγμένο ὀφθαλμὸν κατεφίλει. Τοσαύτη ἦν ἡ εὐλάβεια τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ*. Τοιούτοις οὖν ἐν ἐκείνοις ἔτι* τοῖς καιροῖς ἀγίοις ἀνδράσιν ἡ ἐκκλησία ἐσεμνύετο. Ἐξ ὧν πολλοὶ παρῆσαν κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον. Ἀνεκίνουν γοῦν ὀσημέραι περὶ τῆς πίστεως πολλὰ συνεξεταζόντες, οἰόμενοι δεῖν μηδὲν εὐχερῆς ἢ τολμηρὸν περὶ τηλικαύτης ζητήσεως διαπράττεσθαι, συνεχῶς τε* τὸν Ἄρειον μετεπέμποντι καὶ πυκνῇ ἀνακρίσει τὰς τούτου προτάσεις ἀνέπτυσσον, ὅπως γε δὲ* πρὸς τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἀθέσμων αὐτοῦ δογμάτων ψηφίσασθαι καὶ θεωρήσασθαι* μετὰ πολλῆς σκέψεως ἐλογίζοντο. Μετὰ γοῦν πολλὴν τὴν τῆς σκέψεως κατάστασιν, ἔδοξε πᾶσιν ὁμοῦ τὸ ὁμοούσιον δεῖν ὀρίσασθαι ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως· τουτέστι τῆς αὐτῆς οὐσίας τῷ Πατρὶ* καὶ τὸν Υἱὸν ὁμολογεῖν· ἦν καὶ κατὰ κράτος πάντες ἐβεβαιώσαντο*, παρεκτὸς τινῶν, ἑπτὰ καὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν, οἱ συνεπέισθησαν* Ἀρείῳ, ἅτε δὴ τὸν Υἱὸν ἔξωθεν λέγοντες δεδημιουργεῖσθαι τῷ Θεῷ, ἐκ μὴ ὄντων τινῶν ὑποστάσεων καὶ οὐκ ἀπ' αὐτῆς τῆς θεότητος γεννηθῆναι. Ἀναφέρεται δὲ ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα Κωνσταντίνον ἢ τῆς Συνόδου ἀπόφασις, ἦν ὡς θεόθεν προσενεχθεῖσαν καὶ σεβάζεται* καὶ παραδεχέται, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἅτε τῷ Θεῷ ἐναντιούμενοις ἐξορίαν ὑποστῆναι ψηφίζεται. Ἐξ τοίνυν μετὰ Ἀρείου ἔμειναν, συνασπασθῆναι* αὐτῷ ἐλόμενοι, οἱ γὰρ ἑνδεκά παλινοδία* ποιησάμενοι ὑπογράφουσιν εἰς τὸ ὁμοούσιον, γραφῇ, οὐ προαιρέσει. Ταύτης τῆς ὑπούλου γνώμης* ἐξ ἀρχῆς καὶ Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας Ἐπίσκοπος καὶ μέχρι τέλους δείκνυται· καὶ οὕτω πέρασ λαβούσης τῆς Ἁγίας Συνόδου, πάντες χαίροντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν, πρὸς τὰς ἰδίας πόλεις ἀπίεσαν, θαυμάσαντες* ἕκαστος καὶ περὶ τοῦ γενομένου σημείου παρὰ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος εἰς τὸν φιλόσοφον. Καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ τοῦτον ἀσπασάμενος καὶ πρεσβεύειν ἐξαιτησάμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ* ἐν εἰρήνῃ ἀπέλυσεν.

I'.

Ἔτι* δὲ ἐνδημοῦντος τοῦ Ἁγίου τούτου* καὶ σημειοφόρου Σπυρίδωνος ἐν τῇ εἰρημένῃ συνόδῳ, ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ ἢ τεχθεῖσα ἐκ τῆς ἐν σωφροσύνῃ συναφθείσης αὐτῷ νομίμου γυναικὸς τέλος τοῦ βίου ἐχρήσατο ἐν παρθενίᾳ τὸν ἑαυτῆς χρόνον διατελέσασα*. Ἐπανελθὼν δὲ ὁ Ἅγιος μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἁγίας Συνόδου εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, εὗρε τεθνηκυῖαν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ εἰς χεῖρας Θεοῦ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτῆς πολιτείαν παραθεμένην. Δικαίων γὰρ ψυχαί, φησὶν, ὁ τοῦ Σειράχ Ἰησοῦς, ἐν χειρὶ Θεοῦ. Προσηλθε δὲ τῷ Ἁγίῳ ἐπανελθόντι ἀπὸ τῆς Συνόδου γυνὴ τις ὄδυρομένη καὶ λέγουσα: Ἐλέησόν με ἄνερ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τῇ σῇ θυγατρὶ, ἔτι ζώσῃ κόσμιον χρυσοῦν παρεθέμην καὶ ἄφνω ἀποθανούσης ἔμεινε παρ' αὐτῇ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἅγιος, εἰσελθὼν εἰς τὸν ἑαυτοῦ ταμεῖον, εἰς πάντα τὸν οἶκον ζητήσας, οὐχ εὗρε τὸ κόσμιον*. Τότε δὲ ἀδιστακτῶ καὶ τῇ ἐκ Θεοῦ πεποιθήσει ἦλθε μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ καὶ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν τάφον τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ, καὶ φησὶ ὁ δίκαιος εἰς ἐπήκοον πάντων: *Τέκνον Εἰρήνη, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπέ μοι τοῦ ἔθικας* τὸ τῆς γυναικὸς κόσμιον, ὃ ἔλαβες παρ' αὐτῆς ἐν παρακαταθήκῃ; Ἡ δὲ ὡς ἐξ ὕπνου ἀναστᾶσα καὶ ὡσπερ εἰ τῷ δικαίῳ τὴν τιμὴν ἀπονέμουσα εἶπε: Κύριέ μου Πάτερ, εἰς τόνδε τὸν τόπον τοῦ οἴκου τὸ κόσμιον κέκρυπται. Ὁ δὲ Ἅγιος πρὸς αὐτήν: Κάθειδε τὸ λοιπὸν, τέκνον, ἕως ἔλθω ὁ Κύριος ἐγερεῖ σε μετὰ πάντων. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἀκούσας παρὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ θυγατρὸς, ἐλθὼν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ζητήσας, εὗρε τὸ κόσμιον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ κυρίᾳ αὐτοῦ. Πάντες δὲ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν τοιαῦτα χαριζόμενον τοῖς γνησίως δουλεύουσιν αὐτῷ καὶ ἔλαβεν ἕκστασις πάντας τους τε θεασαμένους καὶ ἀκούσαντας ταῦτα*.*

Μαρτυρεῖ δὲ περὶ τούτου καὶ Σωκράτης ὁ σχολαστικός, ὁ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντάξας, ἐπειδὴ περ τούτου τε καὶ ἄλλων τινῶν ἐμνημόνευσε θαυμάτων ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου γενομένων*, ὅπερ αὐτὸς κατ' ἐκείνου τοῦ καιροῦ παρὰ τινῶν Κυπρίων ἀληθινῶν ἀνδρῶν διηγησαμένων αὐτῷ ἔμαθε. Λοιπὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἱστορίαις, ταῖς ὑπὸ Ρουφίνου τοῦ πρεσβυτέρου συνταχθεῖσιν ἐν Ῥωμαϊκῇ λέγει, εὗρόν τινα καὶ ἐνέσταξα τὰ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, λέγω, ἐν τῷδε τῷ συγγράμματι, πρὸς πληροφορίαν τῶν ἐντευξομένων.

ΙΑ'.

Μετὰ τὸν θάνατον Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβῶς βασιλεύσαντος, Κωνσταντῖνος*, ὁ τούτου υἱὸς τῆς Ἐώας βασιλεύσας, διέτριψεν* ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ, ὅστις ἀσθενεῖα σωματικῆ περιέπεσεν· οὐδεὶς δὲ ταῶν ἰατρῶν θεραπεῦσαι ἠδυνήθη τὸ πάθος. Ἐν τοιαύτῃ οὖν ἀνάγκῃ ὧν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνθρωπίνην βοήθειαν μὴν* ἔχω, τὸν ἐλεήμονα Κύριον καὶ ἰατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, τὸν μόνον ὄντως ὄντα βασιλέα δυσωπεῖ* ἰαθῆναι ἀπὸ τῆς τοιαύτης χαλεπῆς νόσου. Ὅτινι βασιλεῖ ἐκτενῶς προσευχομένῳ διὰ νυκτερινῆς ὄψεως Ἄγγελος Κυρίου ἔδειξεν χορὸν πολλῶν Ἁγίων Ἐπισκόπων. Ἀτενίσας δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἰδὼν, θεωρεῖ μέσον αὐτῶν δύο τινὰς ἰσταμένους* καὶ αὐτοὺς ἐπισκόπους, οὓς ὁ Ἄγγελος ἔλεγε τῷ βασιλεῖ ἰατροὺς εἶναι τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. Ταῦτα αὐτοῦ ἑωρακότος, ἐλθὼν εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἐλογίζετο τίνες ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ἐν τῷ ὄνειρῳ δειχθέντες Ἅγιοι ἐπίσκοποι καὶ ἰατροί*. Καὶ ἦν αὐτῷ πόνος μέγας ἐν τῇ ψυχῇ, μὴ γινώσκοντι τῶν φανέντων αὐτῷ τὰ ὀνόματα, μῆτε μὴν ποίας πόλεως τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι· καίπερ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν οὐπω τῆς ἀρχιερατικῆς χάριτος ἠξιωμένον, ὡς μικρὸν ὕστερον λεχθήσεται, ἀλλὰ τῇ προγνωστικῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ὄντως τῷ βασιλεῖ δειχθέντος, καὶ τοῦτο πρὸς ὠφέλειαν. Ἄγνωῶν οὖν ὡς εἴρηται ὁ βασιλεὺς τίνες οἱ δειχθέντες αὐτῷ ἢ ποίας πόλεως τυγχάνουσιν, ἐποτινᾶτο μέγας τὴν ψυχὴν, καὶ ἠπορεῖτο τί διαπράξασθαι*. Πίστει δὲ ἀδιστάκτῳ ὁ βασιλεὺς κρατούμενος, καὶ πεπορθῶς ὅτι ἀληθεύσει* τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου δειχθὲν αὐτῷ, εἶτα τῆς κατεχούσης αὐτὸν ὀδύνης ἐλευθερωθῆναι γλιχόμενος, σοφισθεὶς τὴν καρδίαν, βασιλικὴ ἀθენτεία κέχρηται, καὶ κελεύει τοὺς ἀπανταχοῦ γῆς ταῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας Ἁγίους ἐπισκόπους ὄντας* πρὸς αὐτὸν παραγενέσθαι. Τῶν μὲν οὖν βασιλικῶν κελεύσεων κατὰ πόλιν πεμφθέντων πάντες οἱ ἐπίσκοποι παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ἰδίας πόλεως· ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τιμῆς* τῆς προσηκούσης καὶ χαρᾶς δεχόμενος αὐτοὺς καὶ δῶρα προσφέρων, ἀσπαζόμενός* τε αὐτοὺς καὶ αἰτῶν εὐχὴν πρόεπεμπεν ἐν εἰρήνῃ. Εἶτα, μηδαμοῦ εὐρισκομένων τῶν δειχθέντων* ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἰατρῶν ἐδυσφόρει καὶ ἔστενε, καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν συντόνας* προσευχῇ κεχημένος, ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ τοὺς Ἁγίους ἐκεῖνους ἐπισκόπους καὶ ἰατροὺς. Ἐγνω δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων διὰ τοῦ ἐκ Θεοῦ δεδωρημένου αὐτῷ προορατικοῦ χαρίσματος πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἐν τῇ νυκτὶ δειχθέντα τῷ βασιλεῖ. Ἐφθασαν δὲ καὶ ἐν τῇ Κυπρίων νήσῳ οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθεῖσαι κελεύσεις. Μικρὸν δὲ ἀναμείνας ὁ Ἅγιος, πνεύματι θείῳ διεγεργηθεὶς, κατέλαβε καὶ αὐτὸς μετὰ Τριφυλλίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, οὐπω χειροτονηθέντος, τῇ προγνώσει δὲ τοῦ Θεοῦ χειροτονηθέντος, ὃν καὶ* ὁ Ἄγγελος ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ. Κατέλαβε δὲ ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ, ὡς εἴρηται* μετὰ Τριφυλλίου, τοῦ τε διακόνου Ἀρτεμιδώρου*, καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ βασιλέως οὗτος ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ Ἀρχιερεὺς, μετὰ Τριφυλλίου, εὐτελεῖ ἔσθητα περιβεβλημένος, καὶ τὴν ἑαυτοῦ βαίνην ῥάβδον κατέχων καὶ ἀγγεῖδιον ὀστράκινον* ὅπερ ἀγγεῖον ἐν τῇ ἀγία πόλει γίνεται σεμνὸν πάνυ· ἐν αὐτῷ γὰρ τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἔλαιον βάλλουσι. Τινὲς δὲ καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ποιοῦσι τὰ τοιαῦτα*. Οὕτως γὰρ καὶ ἐδείχθη τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου βαστάζων τὴν βαίνην ῥάβδον, καὶ τὸ ὀστράκινον σκεῦος ἔχων περὶ τὸν τράχηλον. Σταθέντος οὖν αὐτῷ* ἐν τόπῳ τινι τοῦ παλατίου, θεωρήσας αὐτὸν τις τῶν ἐκεῖ*

ἐσώτων, καὶ δόξας ὅτι πρὸς καταφρόνησιν τοῦ βασιλικοῦ τόπου τοῦτο
 πεποίηκεν, ἔδωκεν αὐτῷ ῥάπισμα* κατὰ τῆς σιαγόνης. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος,
 ἐργάτης* ὧν τῶν ἐντολῶν, στρέφει καὶ τὴν ἄλλην. Ὁ δὲ ἐπὶ τοιαύτῃ* ταπεινώσει
 καταπλαγεῖς, οὐ μὴ ἀλλὰ καὶ μαθῶν ἐπίσκοπον εἶναι τὸν Ἅγιον, ἠτεῖτο
 συγγνώμην τῇ ἐξ ἀπαιδευσίας ἀγνοίᾳ. Ὁ δὲ Ἅγιος, τοῦτον νουθετήσας, ἦλθε πρὸς
 τῶν βασιλέα μετὰ καὶ ἐτέρων τινῶν λαμπρὰς στολὰς περιβεβλημένων. Θεωρῶν δὲ
 τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν Τριφύλλιον, τὸν τοῦ Θεοῦ δούλον, ἔτι νέον ὄντα καὶ μήπω
 γινῶσιν πνευματικὴν κεκτημένον, ἀλλ' ἔτι* τοῖς τοῦ βίου προσκαιροῖς κεχνηότα καὶ
 τὴν διάφορον τῶν ἀξιομάτων ἐσθῆτα θαυμάζοντα*, κατὰ τὸ εἰρημένον ὅτι: οἱ τὰ
 μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσὶ· λοιπὸν δὲ* καὶ τὸν βασιλέα
 θεωροῦντα ἐν τῷ ὑψηλῷ ὀχήματι καθήμενον, χρυσὴν στολὴν περιβεβλημένον, καὶ
 λίθους τιμίους ἡμφιεσμένον καὶ ἐννεὸν γινόμενον ἐπὶ τούτοις, θέλων αὐτὸν κατ'
 αὐτὸν τὸν τρόπον διορθώσασθαι ὁ Ἅγιος, εἶπεν αὐτῷ: Δεῖξόν μοι Τριφύλλιε τὸν
 βασιλέα. Ὁ δὲ νέος, ἔτι μείνας καὶ κατὰ τὸ φρόνημα νέος, ἔδειξεν αὐτῷ τὸν
 βασιλέα. Ὁ δὲ Ἅγιος πρὸς αὐτὸν φησὶ: Οὐκ ἔστι καὶ αὐτὸς ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν; οὐχὶ καὶ
 αὐτὸς σήμερον καὶ αὔριον ταφῇ παραδοθήσεται καὶ κόνις γενήσεται, καθ' ὃν τρόπον*
 καὶ ὁ πένης; Τί θαυμάζεις τὸν σήμερον ὄντα καὶ αὔριον οὐκ ὄντα καὶ σκιᾶς* οὐδὲν
 διαφέροντα; Τί διαφέρει τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀνθρώπων οὗτος; Μᾶλλον οὖν ἀγωνίσας*
 τῶν ἀληθῶς ὄντων παραδόξων καὶ ἐπουρανίων καὶ τῆς ὑπερβαλούσης ἐκείνης δόξης
 θεωρὸς γενέσθαι. Καὶ ἐνῶ τὸν μαθητὴν ὑποστηρίζει ὁ Ἅγιος, καθιζόμενος ὁ
 βασιλεὺς ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος, εἶδεν ἐστώτα τὸν τῷ Χριστῷ συμβασιλεύειν
 ἀξιοθέντα, τὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα, τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλεία ἐν καρδίᾳ φοροῦντα, καὶ
 ἀντέβαλε τὸ σχῆμα τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἐν ὀράματι δειχθὲν αὐτῷ, καὶ εὔρεν
 οὕτως. Ὁ γὰρ Ἅγιος εἶχεν ἐν χειρσί, τὴν ποιμαντικὴν αὐτοῦ βακτηρίαν καὶ ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς αὐτοῦ κίδαριν ἐκ βαίῶν φοινίκων πεπλεγμένην, ἣτις τιάρα παρὰ τισιν
 ὀνομάζεται, παρὰ δὲ ἄλλοις περικεφαλαία, ἣτοι καππίς* ἐπιφερόμενος κἀκεῖνο τὸ
 ὀστράκινον σκεῦος, ἐν ᾧ ἦν* τὸ ζωτικὸν ἔλαιον τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιῦ Σταυροῦ.
 Τοῦτον οὖν* ἐν τοιούτῳ σχήματι θεασάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐχάρην χαρὰν μεγάλην
 σφόδρα, θεωρήσας τῶν ἁγίων ἱατρῶν τὴν παρουσίαν· καὶ ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ Θεοῦ
 ἠγγικε καὶ ἡ ὥρα τῆς ἰάσεως αὐτοῦ ἐφανερώθη. Καὶ ἀναστὰς μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὁ
 βασιλεὺς*, ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ εἰς προσκύνησιν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ
 Σπυρίδωνος ἔδραμε, καὶ ἐκλινεν αὐτῷ μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας τὴν ἑαυτοῦ
 κεφαλὴν ὁ βασιλεὺς. Ταύτης δὲ ὁ θαυματουργὸς Σπυρίδων ἀψάμενος, παραχρῆμα
 τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῇ καὶ ἐπινεύσει ὑγιῇ τῆς ἀρώστιας ἐποίησε, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ
 δυνάμει ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ἐρρώμενος ἐν ἅπασιν ἐγένετο ὁ βασιλεὺς ὥστε
 πάντας τοὺς τότε παρόντας ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀθρόᾳ μεταβολῇ καὶ παραδόξῳ
 θαυματουργίᾳ, διὰ μόνης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχῆς, καὶ τῆς τῶν χειρῶν τοῦ
 θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος ἐπιθέσεως, ἐκπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν. Εἶπε δὲ ὁ
 Ἅγιος τῷ βασιλεῖ: Μηκέτι λυποῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀλλὰ χαῖρε πάντοτε εὐχαριστῶν τῷ
 Θεῷ, τῷ τὴν σωτηρίαν σοι παρασχόντι, καὶ ἔσο διὰ παντὸς μνημονεύων τῆς μεγάλης
 τοῦ Θεοῦ* ἐνεργείας τῆς εἰς σὲ γενομένης. Ἦιτησας καὶ ἔλαβες· ἐζήτησας καὶ
 εὔρες· ἔκρυσας καὶ ἠνοίχθη σοι· καὶ τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ
 ἀπήλαυσας. Καὶ σὺ τοίνυν τοῖς αἰτοῦσι καὶ ζητοῦσι καὶ κρούουσι μὴ κλείσης τὰ
 σπλάγχνα· Ἔως καιρὸν ἔχεις ἐργάζου τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους, μάλιστα
 πρὸς τοὺς θλιβομένους καὶ τοὺς πένητας· τοῖς μὲν θλιβομένοις βοηθῶν, τοῖς δὲ

πιενῶσι καὶ γυμνητεύουσι τὰς τροφάς, καὶ τὰ ἐνδύματα τὰ χρειώδη παρέχων. Γινῶθι σαυτὸν, ὅτι ἄνθρωπος εἶ καὶ ὁμοιοπαθὴς τοῖς λοιποῖς, ἐν μηδενὶ διενηνοχῶς, εἰμὴ μόνον τὴν ἀξίαν, ἣν ὁ μόνος καὶ αἰώνιος βασιλεὺς τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων καὶ Κύριος καὶ Θεός, εἰς εὐεργεσίαν καὶ σωτηρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ* κτισθέντων ἀνθρώπων ἐχαρίσατο. Γινῶθι οὖν σαυτὸν καὶ μακάριος ἔσῃ. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἁγίου, ὡς ἀπὸ στόματος τοῦ Θεοῦ ἀκούσας, μετὰ πάσης σπουδῆς* καὶ προθυμίας καὶ δαψιλείας πολλῆς, ἔτι τοῦ Ἁγίου τὴν Ἀντιοχείων πόλιν ἐνδημοῦντος, πάντα ἐπλήρωσε· καὶ γὰρ πᾶσι τοῖς δεομένοις* πᾶσαν χρειαν τροφῆς τε καὶ ἐνδυμάτων μετὰ πάσης, ὡς εἴρηται, δαψιλείας παρεῖχε, μνήμην ἀγαθὴν καὶ αἰωνίαν* ἑαυτοῦ ἐν τούτῳ καταλιπών. Ἐν δὲ τῷ συντάσσεσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ θεράποντα τῷ βασιλεῖ, ὁ βασιλεὺς χρυσίον ἱκανὸν ἐνέγκας δίδου ἐδίδου τῷ ἀπαθεῖ τούτῳ καὶ θεοφόρῳ ἀνδρὶ. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ μέγας ἀρχιερεὺς, ἀνένευσε παντελῶς τοῦ καταδέξασθαι λαβεῖν τι τοιοῦτον. Ὁ δὲ βασιλεὺς παρεκάλει τὸν Ἅγιον, λέγων: Δέξαι Πάτερ ταύτην τὴν εὐλογίαν διὰ τῆς ἐμῆς χειρός, ἣν σὺ τῇ σῆ πρὸς τὸν Θεὸν προσευχῇ ἰάσω. Μὴ οὖν Πάτερ ἀποστραφῆς με, μᾶλλον δὲ τὴν χειρά μου ταύτην τὴν ἰαθεῖσαν. Ἐλεγε δὲ ὁ Ἅγιος τῷ βασιλεῖ: Μὴ μίσει με φιλοῦντά σε, μὴ εἰδῶς* τὰ τοιαῦτα πράγματα. Ἦλθὼν γὰρ πρὸς σὲ βασιλεῦ, περάσας τὸ τοιοῦτον πέλαγος, χειμῶνος τοιοῦτου γενομένου ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀνέμου τε μεγάλου* πνεύσαντος, καὶ τῶν ὑδάτων ταρασσομένων, ὅπως ἴδω σε καὶ φανερωθῆ σοι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ δὲ χρυσόν, παρὰ σοῦ λαβεῖν, τὸν πολλακίς βλάπτοντα τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἵνα δείξω σοι φοβεῖσθαι τὸν Θεὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ προστάγματα καὶ πιστεύειν εἰς αὐτὸν ὀρθοδόξως· γινῶθι οὖν Πάτερρα* Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, τρισυπόστατον καὶ ὁμοούσιον θεότητα χρυσόν δὲ ἐγὼ λαβεῖν* οὐ θέλω. Ἐπιμένοντος* δὲ τοῦ βασιλέως καὶ παρακαλοῦντος, καὶ τοῦ Ἁγίου λοιπὸν τὴν παράκλησιν μὴ θέλοντος· ἀλογῆσαι ἐδέξατο. Συνταξάμενος οὖν τῷ βασιλεῖ καὶ ἀσπασάμενος αὐτόν, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, ἄχθος μέγα ἔχων τὸ δοθὲν αὐτῷ χρυσίον ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ὅπερ χρυσίον, ἐξελθὼν οὗτος ὁ ἀληθῶς ἀφιλάργυρος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, ὁ τὸν ὄρον τῆς ἀφιλαργυρίας ἐν αὐτῷ ἐμπράκτως δείξας, τοῖς χρήζουσι παρεῖχε. Καὶ γὰρ ἠθέλησε τὸ μὴ ἔχειν ἄς θέλει τις τὸ ἔχειν. Πάντα γὰρ τὰ πάθη ἐκ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας καὶ τοῦ σώματος ἐκβαλῶ, τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πάντα κατεπάτησε ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. Ἐξελθὼν τοίνυν ἀπὸ τοῦ βασιλέως, ἐλογίσατο πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως ὑπηρέταις τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθέντα αὐτῷ χρήματα παρασχεῖν καὶ τοῦ ἄχθους ἀπαλλαχθῆναι ὅπερ καὶ πέπραχε. Πάντα γὰρ δέδωκεν αὐτοῖς, διδάσκων αὐτοὺς ἅμα εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ καὶ μετὰ φόβου διάγειν, ἐκδεχομένους τὴν δευτέραν παρουσίαν, ὀφείλοντας τῶν ἰδίων ἔργων τὴν ἀνταπόδοσιν ὑπομείναι. Ἐδόξαζε δὲ ἕκαστος τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τοῦ Ἁγίου ἀπαθείᾳ, καὶ ἀκοδομοῦντο ἅπαντες ὡς ἐκ τούτου καὶ κατεφρόνουν τῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἅπερ ὁ Ἅγιος ἐποίησεν ἐπὶ τῇ τοῦ χρυσίου μεταδόσει, καὶ θαυμάσας ἔλεγεν ὅτι: Ἀληθῶς οὐκ ἔστι προσωπολήπτῃς ὁ Θεός, ἀλλὰ παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν τὰς δωρεὰς αὐτοῦ καταπέμπει. Ἐζήλωσε δὲ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντας τοὺς δεομένους χήρας τε καὶ ὀρφανούς καὶ πτωχοὺς περιεποιήσατο. Τοὺς δὲ τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ἱερεῖς καὶ λειτουργοὺς, καὶ λοιποὺς ὑπηρέτας μηδαμῶς ὑπὸ μηδενὸς παρενοχλεῖσθαι ἐκέλευσεν, εἰπὼν μηδένα τούτων ὑποφόρους τελῶν εἶναι ἢ γενεσθαι, ἀλλὰ σχολάζειν τῇ προσευχῇ καὶ λειτουργίᾳ καὶ ἀπλῶς καὶ

ἀνενοχλήτους καὶ ἀπερισπάστους διάγειν τοὺς τοῦ Θεοῦ λειτουργοὺς ἐκέλευσεν. Ὁ δὲ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς Σπυρίδων πάντα ὡς εἴρηται διαδιδούς, καὶ τὴν τούτων μέριμναν καὶ φροντίδα ἀποτιναξάμενος, τρέχων γυμνὸς τῶν γηίνων πραγμάτων, ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐξελθὼν περιβόλων, ἔρχεται πρὸς τὸν ἴδιον ξενοδόχον, πᾶσαν φροντίδα χρηματικὴν ὁ ἀληθῶς ἀφιλάργυρος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποβαλόμενος.

IB'.

Ἐλθὼν δὲ ὁ χριστοφόρος οὗτος ἀνὴρ ἀπὸ τῶν βασιλειῶν, εὐρίσκει γυναικὰ τινα Βρουτίδα ἰσταμένην καὶ ἐκδεχομένην τὴν τοῦ Ἁγίου παρουσίαν – αὕτη δὲ ἡ γυνή, ἦν στρατιώτου τινός- καὶ τὸ ἴδιον τέκνον ἐν χερσὶ νεκρὸν βαστάζουσαν. Ἦτις βάρβαρος γυνὴ θεασαμένη τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον, προσέρριψε τοῖς αὐτοῦ ποσὶ τὸ παιδίον, καὶ αὕτη προσπεσοῦσα αὐτῷ βαρβάρῳ φωνῇ προσεκάλει ἐλεηθῆναι. Ὁ δὲ Ἅγιος εἶχε διάκονόν τινα μεθ' ἑαυτοῦ, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, τῆς κατ' αὐτὸν ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τυγχάνοντα, Ἀρτεμίδωρον ὀνόματι, κάλλιστον ὄντα πνευματικόν, ὅστις κρυπτὴν εἶχε πνευματικὴν ἐργασίαν, μηδενὶ ἀνθρώπων θέλων φαίνεσθαι διὰ τὴν καινήν* καὶ ματαίαν τῶν ἀνθρώπων δόξαν. Λέγει ἐκ πολλῆς ἄγαν ταπεινώσεως ὁ Ἅγιος πρὸς Ἀρτεμίδωρον τὸν διάκονον: *Τί ποιοῦμεν τῷ νεαρῷ τούτῳ παιδίῳ;* Πρὸς ταῦτα δὲ ἀπεκρίθη ὁ τίμιος ἐκεῖνος διάκονος, ἄπερ καὶ ἔδει καὶ ἔπρεπε καὶ τὸν Ἅγιον παρὰ διακόνου ἀκούσαι καὶ τὸν τιμιώτατον διάκονον εἰπεῖν:

Ἐπικαλέσαι φησί, τὸν Ζωοδότην Χριστόν· τὴν γὰρ τέχνην τίμιε Πάτερ ἐπίστασαι, ἥτις οὐ μόνον βασιλέα οἶδεν ἰάσασθαι ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους, μάλιστα πτωχοὺς, καὶ ἀπεριστάτους, καὶ τάχα πλείω τοῖς πτωχοῖς παρέχεται. Οἶδα γὰρ θεοτίμητε Πάτερ, αὼν ἐπὶ σοὶ* θείων χαρισμάτων τὴν ἐνέργειαν. Διὸ δυσωπῶ σε, παρεκάλεσον τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν ἐγείραντα τοῦ ἀρχισυναγώγου ἐκ νεκρῶν τὸ θυγάτριον, τὸν εἰπόντα· Ταλιθά, κοῦμι· παρέστι γὰρ τὸ αἴτημά σου*, πληρῶν ὁ Θεός. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἅγιος παρὰ τοῦ τιμίου διακόνου Ἀρτεμιδώρου, καὶ σύνδακρυς γενόμενος, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν τοῖς δάκρυσιν τὴν γῆν κατάρδευσας, ἀνεβόησεν οὗτος ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ πρὸς τὸν ἴδιον Δεσπότην Χριστόν, ὅπως ἐπιστρέψῃ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἀγαθὸς Κύριος, καὶ τῶν θαυμασίων Θεός, εἰσήκουσε τοῦ ἰδίου δούλου, καὶ τὴν τοῦ παιδίου* ψυχὴν ἐκάλεσεν ἐν τῷ σώματι ἀποδοθῆναι. Τὸ δὲ παιδίον, ἅμα τῇ τοῦ δικαίου προσευχῇ ἔζησε καὶ ἤρξατο κλαίειν. Θεασαμένη δὲ ἡ μήτηρ τοῦ παιδίου ζαωθὲν τὸ παιδίον ἅμα τῇ τοῦ δικαίου προσευχῇ* καὶ κλαυθμηριζόμενον, ἐκπλαγεῖσα ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, πεσοῦσα εἰς τὸ ἔδαφος, ἀπέθανεν. Ὁ δὲ ἀληθῶς ταπεινόφρων δούλος τοῦ Θεοῦ Σπυρίδων, τοῦτο θεασάμενος καὶ ἐκπλαγείς, εἶπε πρὸς τὸν διάκονον Ἀρτεμίδωρον: *Τί ποιῶμεν δούλε τοῦ Χριστοῦ* διάκονε; Πόθεν μοι ἦλθε αὕτη ἡ γυνὴ μετὰ τοῦ ἑαυτῆς βρέφους; Ἴδον δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει καὶ χάριτι τὸ παιδίον ἀνέστη· ἦλθε δὲ ἡμῖν ἄλλη συμφορὰ, τῆς τούτου μητρὸς ἀπὸ τῆς χαρᾶς τῆς τοῦ τέκνου ἀναστάσεως θανούσης.* Ὁ δὲ τιμιώτατος διάκονος, εἶπε πρὸς τὸν θεοφόρο Σπυρίδωνα, μειδιάσας τῷ προσώπῳ: *Οὐδὲ τοῦτο ξένον Ἄγιε Πάτερ, τῶν σῶν ἔργων· τούτων γὰρ τῶν πραγμάτων τὴν ἐμπειρίαν παρὰ τοῦ τῶν ὄλων Δεσπότην καὶ Σωτῆρος* εἶληφας. Χρυσίον ἢ ἀργύριον οἶδεά σε ἐπὶ τῆς γῆς μὴ κεκτημένον· Χριστόν δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ σου οἶδά σε* ἔχοντα αἰεὶ. Οὐκ ἔστι τοῦτο τὸ πράγμα χρυσίῳ παρισῶσαι ἢ πάλιν ἐν τούτῳ μετεωρίζεσθαι· ἔστι γὰρ σοὶ διὰ τοῦ Θεοῦ τῆς αἰωνίου αὐτοῦ ζωῆς τὰ πλούσια δωρήματα. Πάντα γὰρ ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν δώῃ σοὶ ὁ Θεός, ἐπικαμπτόμενος αἰεὶ ταῖς ἰκεσίαις σου. Οἶδε γὰρ αὐτὸς ὅτι δωρεὰν καὶ σὺ τοῖς χρήζουσι παρέχεις· ἔτοιμος ἔστιν αἰεὶ ὁ Θεός, Πάτερ, εἰσακοῦσαι τῆς φωνῆς σου καὶ τὰ αἰτήματά σου παρασχεῖν σοι, τῷ αἰεὶ ὑγιῶς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τελοῦντι. Πολλάκις ἠττησας καὶ τοσάκις ἔλαβες. Καὶ νῦν τίμιε Πάτερ, τοῦτο αἰτοῦντί σοι παρέχει ὁ φιλόανθρωπος Κύριος· καὶ ὡς ἤγειρε τὸ παιδίον αὐτῆς, οὕτως ἐγερεῖ καὶ τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. Ταῦτα Ἀρτεμιδώρου τοῦ διακόνου εἰπόντος μετ' εὐλαβείας, βρέχων τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ προσευξάμενος εἶπεν: *Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, Μονογενὲς Λόγε τοῦ Πατρός, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἔγειρον τὴν γυναῖκα ταύτην. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, κρατήσας τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς, ἀνέστησε αὐτὴν παραχρῆμα καὶ παρέστη* ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἐκεῖ ὄντων* ζῶσα. Καὶ λαβὼν τὸ παιδίον ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς, ζῶν καὶ κλαυθμηριζόμενον. Ταῦτα δὲ τελέσας ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος τὰ παράδοξα προσηύξατο τῷ Θεῷ λέγων: *Κύριε ὁ Θεός μου, εἰσάκουσόν μου τοῦ δούλου σου, ὅπως μηδεὶς τῶν ἀνθρώπων γινῶ παρὰ τῆς γυναικὸς ταύτης τὰ γενόμενα Δέσποτα παρὰ Σοῦ θαυμάσια· λήθην δὲ παρασχεῖν καταξίωσον τῇ παθούσῃ παρὰ Σοῦ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ τοιοῦτου θαύματος. Ταῦτα δὲ καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἅγιος ἐκ πολλῆς ταπεινώσεως προσευξάμενος πρὸς τὸν Θεόν, λέγει τῷ Ἀρτεμιδώρῳ: *Εἶπε τῇ γυναικί· φύλαξον παρὰ σεαυτῇ τὸ γενόμενον θαῦμα, καὶ μηδενὶ ἐξειπηῆς. Ἠομήνευσε δὲ αὐτὰ διὰ τινος εὐλαβοῦς ἀνθρώπου τῇ γυναικί, βαρβάρῳ οὔσῃ, ὁ διάκονος. Ἡ δὲ****

τοῦ λόγου διὰ τοῦ ἑρμηνέως τῆ ῥωμαϊκῆ γλώσση δεξαμένη λέγει: Ὅτι μὲν εἶδον τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον καὶ ἐπίσταμαι αὐτὸν δίκαιον καὶ δούλον τοῦ Θεοῦ ὄντα, σαφῶς γινώσκω, τὶ δὲ ἔπαθον οὐκ οἶδα, οὐδὲ κατέχω τίποτα τοιοῦτον εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν. Ὁ δὲ διάκονος Ἀρτεμίδωρος, ἅμα τῷ ἀνελεθεῖν αὐτὸν σὺν τῷ δικαίῳ ἀπὸ Ἀντιοχείας, πρεσβύτερος γεγονώς, διηγήσατο ταῦτα* πάση τῇ ἀγίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, λέγων ὅτι: Ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπ' ὄψεσί μου ταῦτα γεγονόασιν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος τὰ παράδοξα θαύματα.

II'.

Μετὰ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐπάνοδον τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος* ἤλθε τις ἀγοραστής, θέλων ἀγορᾶσαι παρ' αὐτοῦ αἴγας ἐκ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, οὗ εἶχε, θέλων πραγματεύεσθαι εἰς αὐτάς. Ὅστις καὶ ἐν συνηθείᾳ ἦν τοῦ Ἁγίου διαφόρως παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας καὶ πραγματευσάμενος. Ἐλθὼν οὖν οὗτος εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοσόφου* ἀνδρός, καὶ ποιήσας μετὰ τοῦ δικαίου τῶν αἰγῶν τὸ τίμημα, ἔθηκε τὴν τούτου τιμὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ σεβασμίου Πατρὸς*. Ἐβούλετο δὲ ἑκατὸν αἴγας ἀγορᾶσαι τὴν δὲ τιμὴν ἐννεήκοντα ἐννέα ἢ ὁ μακελλάριος δούς, τῆς μιᾶς αἰγὸς τὸ τίμημα ἀποστερεῖσαι. Βουλόμενος τὸν πραγματευτήν, ὁ προγνώστης καὶ σημειοφόρος Πατὴρ ἡμῶν εἶπε: Εἴσελθε τέκνον, καὶ ὅσον αἰγῶν τὸ τίμημα ἔδωκας*, τοσαύτας λάβε. Ὁ δὲ μὴ νοήσας τὸ λεχθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ προφήτου καὶ σημειοφόρου Πατρὸς ἡμῶν, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς πλεονεξίας νικηθεὶς, ὡς τῶν ἑκατὸν* τὴν τιμὴν τεθεικώς, τὰς ἑκατὸν αἴγας ἔλαβε. Ταῦτας δὲ ἐκ τῆς μάνδρας ἐξενεγκάντος* αὐτοῦ, μία τούτων δρομαίαν εἰς τὴν μάνδραν ἐπέστρεψεν. Ὁ δὲ πλεονέκτης ἐκεῖνος ἐπέστρεφε, θέλων αὐτὴν ὡς ἰδίαν λαβεῖν. Πάλιν οὖν ταύτην* ἐξενέγκας ὡς αἰχμάλωτον, ἀπήλαυνε ἐπὶ τὰς ἐννεήκοντα ἐννέα, οὐ μὴ ζητῶν τὸ πεπλανημένον πρόβατον, ἀλλὰ τὸν ποιμένα πλεονεκτῆσαι θέλων· αὐθις οὖν πάλιν ἐπέστρεψε. Τοῦτο οὖν τοῦ αἰγιδίου πολλάκις ποιήσαντος, περικακήσας ὁ πλεονέκτης, λαβὼν τὴν ἀπλανῆ αἴγα ὁ πλανώμενος, ἐν τοῖς ὤμοις* ἐβάσταζεν, ἔκραζε δὲ μέγα σφόδρα* τὸ αἰγίδιον, τοῦ πλεονέκτου μηνύον τὸ ἄδικον, καὶ τοῖς κέρασι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πλήττον, ὥστε θαυμάζειν πάντας τοὺς βλέποντας τὸν τοιοῦτον κλαυθμὸν τοῦ ἀλόγου. Ὁ δὲ ἀπαθὴς καὶ μακρόθυμος καὶ συμπαθέστατος γέρον, λέγει τῷ ἀγοραστῇ: Βλέπε τέκνον, μὴ ποτε οὐκ ἔδωκας τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο οὕτως κρᾶζει καὶ σπαράττεται τὸ ἄλογον; Ὁ δὲ ἐν συναισθήσει γενόμενος καὶ νοήσας ὅτι ἐγνώσθη τὸ κατ' αὐτόν, μετάνοιαν λαβὼν* τῷ σημειοφόρῳ Πατρί, καὶ συγγνώμην αἰτήσας παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος καὶ τῆς ἁμαρτίας, δούς τὸ τίμημα τῆς ἄλλης αἰγός, οὕτω μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ ἡσυχίας, τοῖς ἐννεήκοντα ἐννέα συνηνώθη. Καὶ θαυμάσας ὁ ἀγοραστής, τὸν Θεὸν ἐδόξαζε, τῆς κακῆς ἐπιθυμίας τὴν διόρθωσιν δεξάμενος.

IIA'.

Κώμη τίς ἐστίν, Ἐρυθρὰ καλουμένη, ὑπὸ Κωνσταντίαν τὴν Μητρόπολιν τελοῦσα, ὡς ἀπὸ σημείων τριάκοντα διακειμένη τῆς φιλοχρίστου λαμπρᾶς μητροπόλεως. Ἐν ἡ χρεία τινος ἕνεκα ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων παραγενόμενος, εἰσηλθεν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσεύξασθαι. Ἐπέστρεψεν δέ τινα τῶν διακόνων τῆς αὐτῆς κώμης σεμνοτέραν* εἰπεῖν τὴν εὐχήν, διὰ τὴν ἐπικειμένην τοῦ καύσωνος ἄραν, ὁ δὲ κελευστῆς διάκονος τὴν εὐχήν ποιῆσαι, παρελογίσατο τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἁγίου Πατρὸς, τῷ τῆς κενοδοξίας πάθει, σφοδρῶς ἐμπαιχθεὶς, καὶ ἐπιδεικτικῶς ταῖς εὐχαῖς χρώμενος. Ἐπὶ πλείον δὲ τοῦ διακόνου ἕξ ἀνθρωπαρεσκείας τὴν εὐχήν μηκύνοντος καὶ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς παρακούσαντος* ἐπιστραφεὶς ὁ Ἅγιος καὶ μετ' ὀργῆς ἐμβλέψας* ὁ φύσει πραότατος, εἶπε τῷ διακόνῳ: *Σιώπα, πεφίμωσο*. Τούτου δὲ τοῦ λόγου ὑπὸ τοῦ σημειοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος* ῥηθέντος, εὐθέως ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο. Ὁ γὰρ διάκονος ὁ πολύλογος, κατὰ τὴν ἐπιτήμησιν τοῦ σεβασμίου Πατρὸς, ἄλαλος ἐγένετο. Μετὰ οὖν τὸ πληρῶσαι τὸν Ἅγιον τὴν εὐχήν, προσπίπτει τοῦτου τοῖς ποσίν, ὁ πρὸ ὀλίγου ἐκ κενοδοξίας διάκονος* μετὰ δακρῶν ἀλγῶν τὸ στόμα, καὶ ἄσημον ἦχον ἀποτελῶν, καὶ οὐ φωνὴν ἔναρθρον· ὥστε πάντας ἐκπλαγῆναι καὶ φόβῳ συσχεθῆναι τοὺς συμπαρόντας ἐπὶ τῇ δυνάμει τοῦ λόγου τοῦ σεβασμίου* Πατρὸς. Πάντες δὲ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ διακόνου, λύπη τοιαύτη κατεσχέθησαν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τάξει καὶ ἀτιμία θεωρήσαντες* τὸν ἴδιον αὐτῶν φίλον καὶ συγγενῆ διὰ τῆς τοῦ δικαίου ἐπιτιμίας γεγονότα, καὶ ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν τῆς Ἁγίας Λειτουργίας στερηθέντος, προσελθόντες μετὰ πολλοῦ φόβου τὸν Ἅγιον, παρεκάλουν λῦσαι τῆς τοιαύτης δικαίας συμφορᾶς τὸν ἐκ παρακοῆς παραβάντα διάκονον. Ὁ δὲ Ἅγιος, τῷ προορατικῷ θεωρῶν ὄμματι, τὸν διάκονον ἔτι χρῆζοντα μικρῆς παιδείας, ἔλυσεν ἀπὸ μέρους, ἔτι μεινάντων, τῶν τῆς γλώσσης δεσμῶν ἀναχαιτίσας τὴν τοιαύτην ταχεῖαν λαλίαν*, διὰ τῆς ἐντεθείσης αὐτῷ παιδείας ὑπὸ τοῦ Ἁγίου. Ὁ δὲ διάκονος, οὐκέτι ἀκωλύτως λαλεῖν δυνάμενος, καθ' ἃ καὶ τὸ πρότερον, ἀλλὰ ψελλίζων πᾶς* ἐσωφρονίσθη, διὰ ταύτης τῆς ὑπομνήσεως λαβῶν διόρθωσιν, καὶ τοῖς μετέπειτα γενόμενος τύπος τοῦ μὴ παρακούειν* ἐντολὴν Πατρὸς.

ΙΕ'.

Εἰσηλθέ ποτε ὁ πνευματικὸς οὗτος ἀνὴρ καὶ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς* κατὰ τὸ σύνηθες ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, τὴν ἐσπερινὴν ὕμνωδιαν ἀναπέμψαι τῷ τῶν ὅλων Θεῷ. Συνέβη δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ λαὸν μὴ ἀπαντῆσαι ἐν τοῖς λυχνικοῖς ὕμνοις. Οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ὄντες συνεβούλευον ἵνα μὴ ἄπτωσι πολλὰς κανδήλας, μηδενὸς ὄντος ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀρκούσης τῆς μιᾶς κανδήλας πρὸς τοὺς ὄντας. Ὁ δὲ θεοφόρος οὗτος καὶ τὸν νοῦν πεφωτισμένος Πατὴρ ἡμῶν, ἐκέλευε πλείονα φῶτα μᾶλλον* ἀνάπτειν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐσπερινῆς δοξολογίας· ἔλεγε γάρ: *Ἄρτι μᾶλλον ἄξιόν ἐστι φαιδρύτεραν ἀποδειχθῆναι διὰ τῆς τῶν φῶτων λαμπρότητος τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν*. Εἰσελθὼν δὲ κατὰ τὸ ἔθος καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἁγίου* θυσιαστηρίου, δέδωκεν εἰρήνην. Καὶ μὴ ὄντος λαοῦ τοῦ ὀφείλοντος ὑπακοῦσαι* τῷ διακόνῳ: *Καὶ τῷ πνεύματί σου· ἐγένετο συμφωνία ἀκουομένη ὡς ὄχλων πολλῶν, καὶ ἀναριθμῶν*

μυριάδων Ἀγγέλων*, ὑπακουόντων αὐτῶν καὶ λεγόντων: *Καὶ τῷ πνεύματί σου*. Ὡς δὲ ἡ εὐχή ὑπὸ τοῦ διακόνου ἐπετελεῖτο ἐκτενῶς μετὰ πολλοῦ τοῦ φόβου, πάλιν τῶν Ἁγίων ἐκείνων καὶ ἀναριθμῆτων δυνάμεων μεγάλη βοή πᾶσιν ἐξηκούετο λέγοντες* τό: *Κύριε ἐλέησον*. Πάντες ἀκούσαντες καὶ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς βοῆς ἐκπληττόμενοι ἅμα καὶ θαυμάζοντες, δρομαίως κατελάμβανον ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν τὴν Ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, τρέμοντες καὶ φοβούμενοι, ὅπως ἴδωσι τίς ἢ τοιαύτη βοή, καὶ ἐκ τίνων πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρεται. Ἦν δὲ ξένον θέαμα ἰδεῖν ἐν τῇ πόλει τρέχοντας* πάντας ἀνθρώπους, πᾶσαν ἡλικίαν, οὐ μόνον ἀνδρῶν ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, καὶ πάντων δὲ μία καὶ μεγάλη βοή ἦν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συντρεχόντων τό: *Κύριε ἐλέησον*, λεγόντων. Καὶ πρὶν ἢ μὲν τῆς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν, ἔτι ἔξω ὄντων τῶν λαῶν ἤκουον τῆς φωνῆς* ἐκείνων τῶν Ἁγίων Δυνάμεων, ὡς ἐκ πολλοῦ ὄχλου* γινομένης. Εἰσελθόντων δὲ ἐν αὐτῇ οὐδένα εἶδον, εἰμὴ μόνον τὸν δίκαιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῶν*, τὴν τοῦ Θεοῦ Λειτουργίαν ἐπιτελοῦντας. Πάντων δὲ ἐξισταμένων καὶ θαυμαζόντων καὶ τρεχόντων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόβου*, ἠρώτων τοὺς σὺν τῷ Ἁγίῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας περὶ τούτου. Οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς πᾶσιν ἀπεκρίθησαν, ὅτι πλήθη Ἁγίων Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐφαίνοντο, σὺν τῷ δικαίῳ προσευχομένων ἐπὶ πολλὰς τὰς ἄρας. Ἐπληροῦτο δὲ* καὶ τῷ γεγραμμένῳ ἐν τῷ μακαρίῳ Δαβίδ*: *Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων*· καὶ πάλιν: *Διελύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς, ἕως οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορταζόντων*. Ἦν γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἁγίους* ἅμα τῷ Θεῷ Ἀρχιερεῖ εὐφραينوμένους καὶ ἀγαλλιωμένους ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δοξολογίᾳ. Ἀκούσαντες δὲ οἱ λαοὶ ταῦτα καὶ θαυμάσαντες, φόβῳ ἅμα καὶ ἀγαλλιάσει* ἐπληροῦντο· καὶ οὕτως ἀνεχώρουν οἴκαδε, τὸν Θεὸν δοξάζοντες· καὶ ἀπὸ τότε διδάχθησαν μηκέτι καταφρονεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας*, ἀλλὰ μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ φόβου Θεοῦ συνέρχεσθαι ἐν τῷ ναῷ Αὐτοῦ, καὶ ἐπιτελεῖν τὴν πρέπουσαν χριστιανοῖς λειτουργίαν, ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. Οὐ μὴ ἀλλὰ καὶ οἱ σὺν τῷ Ἁγίῳ ὄντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἱερεῖς, καὶ λειτουργοὶ πλειόνως διηγέρθησαν* εἰς φόβον καὶ πόθον Θεοῦ, τοῦ προθυμοτέρως καὶ εὐλαβεστέρως μετὰ χαρᾶς καὶ σπουδῆς ὑπαντᾶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἐν τοῖς ὠρισμένοις καιροῖς τῆς τοῦ Θεοῦ δοξολογίας.

ΙΣΤ'.

Ἄλλως τε* πάλιν εἰσελθόντος τοῦ Ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, τὴν τῶν λυχνικῶν ἐκτελέσαι* ὑμναδίαν, ἔλειψε ἔλαιον τῷ φαίνοντι λύχνῳ ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ μὴ εὐρεθέντος ἐλαίου ἐπὶ τῷ προστεθῆναι τῷ λύχνῳ ὑπὸ τῶν τὴν τοιαύτην διακονίαν ὑπηρετουμένων* ἔγνω ὁ σημειοφόρος Πατὴρ ἡμῶν· καὶ ποιήσαντος αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τούτου εὐχήν, καὶ δεομένου ὅπως, μὴ διὰ τὸ σβεσθῆναι τὸν λύχνον* ἡμιτελής γένηται ἡ τοῦ Θεοῦ λειτουργία, ὅ τῆς δεήσεως τῶν Ἁγίων Αὐτοῦ ἀκούων καὶ τὸ θέλημα αὐτῶν ποιῶν* καὶ δοξάζων τοὺς δοξάζοντας Αὐτὸν Θεὸς παραχρῆμα ὑπήκουσε τῆς φωνῆς τοῦ δικαίου· εὐθέως* τῇ ἀοράτῳ δυνάμει Αὐτοῦ ἐγεμίσθη ὁ λύχνος τοῦ ἐλαίου* οὐ μόνον δὲ ἐγεμίσθη, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πλήθους

τῆς τοῦ Θεοῦ εὐλογίας ἀπέσταζε τὸ ἔλαιον κρουνηδὸν ἀπὸ τοῦ λύχνου ἐπὶ τὴν γῆν ὥστε σκευὴ ἀναγκασθῆναι τοὺς ὑποδιακόνους θεῖναι ὑπὸ τὸν Λύχνον πρὸς τὸ ὑποδέχεσθαι* τὸ κατερχόμενον ἔλαιον, καὶ ἐπὶ πλείστας ἡμέρας ἐπαρκέσαι ἔλαιον*, τὴν ἐκ τῆς εὐλογίας περίσσειαν, εἰς τὴν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας λυχνοκαίαν. Ὅπερ παράδοξον θέαμμα πάντες οἱ τότε σὺν τῷ δικαίῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ* διηγήσαντο. Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τοὺς ὕμνους τῆς ἐσπερινῆς τοῦ Θεοῦ δοξολογίας, ἀπέλυσε πάντας χαίροντας καὶ εὐφραينوμένους ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καὶ τοσαύτῃ τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῇ ἣ ἔδειξεν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ καὶ ὑπὲρ λόγον σημείῳ τῶ γενομένῳ ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς προσευχῆς τοῦ Ἁγίου.

ΙΖ'.

Ἔστι πόλις Κηρυνία καλουμένη, ἣτις μία καθέστηκε τῶν ἐν τῇ Κυπρίῳ νήσῳ* πόλεων. Ἐν ταύτῃ βουλομένου τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυριδῶνος χρείας τινὸς ἔνεκα ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως Τριμυθοῦντος ἀπιέναι, συνέβη αὐτὸν διὰ Κυθρίας τῆς πόλεως διελθεῖν καὶ διὰ τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου Πενταδακτύλου τὴν ὁδοιπορίαν ποιήσασθαι. Εἶχε δὲ συνοδοιπόρον Τριφύλλιον τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν, ἥδη τῆς τῶν Καλλινικησέων* πόλεως ἦτοι Λευκῶν Θεῶν, ἐκκλησίας τὴν ἀρχιερωσύνην κληρωσάμενον. Ὅδοιποροῦντων οὖν αὐτῶν καὶ ἐλθόντων ἐπὶ τὴν τοποθεσίαν τὴν λεγομένην Παρύμνην, Τριφύλλιος ὁ ἐπίσκοπος, ἀρεσθεις τῇ τοποθεσίᾳ καὶ ὅτι τερπνότης ἦν ἐν τῷ τόπῳ, ἐπεθύμησε τὰς κτήσεις τοῦ εἰρημένου τόπου. Καὶ οὕτως τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων ὁ Τριφύλλιος ἐπίσκοπος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν ἐπορεύετο, τούτους μὲν τοὺς λογισμοὺς ἐν αὐτῷ κινῶν, οὐ σφόδρα μὲν τοι ὑπ' αὐτῶν ἐνοχλούμενος, ἀλλ' ὡς ἄν* εἴποι λογιζόμενος αὐτῷ τε συμφέρειν καὶ τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. Ἐγνωσὺν ὁ Ἅγιος ἐκ θείας τινας ἀποκαλύψεως τὰ τῷ ἐπισκόπῳ Τριφυλλίῳ μελετώμενα καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν: *Τί διαλογίζῃ* ἐν τῇ καρδίᾳ σου κτήσασθαι* ἀγρούς καὶ ἀμπελῶνας ἐπιθυμῶν τὰ γῆϊνα καὶ χαμαὶ συρόμενα;** Ἐχομεν κτῆσιν ἐν οὐρανῷ, ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον καὶ μένουσαν εἰς τὸν αἰῶνα*. ἔχομεν ἐν οὐρανοῖς πολλὰ ἀγαθὰ, ἃ ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεός*, τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν. Ταῦτα λογίζου· ταῦτα μελέτα· ταῦτα ἐπιθύμει· ἐν τούτοις ἴσθι ὅπως ἐν αὐτοῖς προκόπτων ἐν τάχει* ἀναδειχθῆς κληρονόμος τῶν αἰωνίων καὶ μηδέπω παρερχομένων. Μὴ τὰ ἐπὶ γῆς ἀλλὰ τὰ ἄνω φρόνει, τὰ ἄνω ζῆτει, ὅπου ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος*. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἐπίσκοπος Τριφύλλιος παρὰ τοῦ διδασκάλου ἐθαύμασεν ἐπὶ τῇ δοθείσῃ αὐτῷ* χάριτι τῆς προγνώσεως καὶ ὅτι πάντα ἀποκαλύπτει ὁ Θεὸς τῷ ἰδίῳ θεράποντι· διὸ καὶ ὠμολόγησε* καὶ εἶπε ταῦτα οὕτως ἔχειν. Παρεκάλεσε δὲ τὸν Ἅγιον εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκτενῆ* ποιήσας ὅπως συγχαρῆσθαι αὐτῷ ὁ Κύριος τῶν τοιούτων λογισμῶν τὸ ἁμάρτημα καὶ ὅπως διορθώσθαι αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ἀκατάκριτον αὐτὸν διαφυλάξῃ ἐν τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ ἐκκλησίᾳ τῆς λογικῆς αὐτοῦ ποιμένης καὶ ἄξιον αὐτὸν ἀνεδείξῃ τοῦ ἁγίου* θρόνου προσενέγκας, εἰσηκούσθη παρ' αὐτοῦ, καὶ γέγονεν ἀπὸ τότε Τριφύλλιος σκευὸς ἐκλογῆς τῷ Θεῷ, καὶ ἠξιώθη θείων χαρισμάτων διὰ τῆς εὐχῆς τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυριδῶνος.

ΙΗ'.

Ναύτης* ἦν, τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου πολίτης, ἀποδημήσας καὶ χρόνον ποιήσας ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ὡσεὶ μηνῶν εἴκοσι τεσσάρων· ὕστερον δὲ ἐπανῆλθεν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει Τριμυθούντων. Καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, εὗρεν αὐτὴν ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, ἐκ παραπτώματος παρὰ νόμῳ* καὶ μεμιασμένης κοίτης. Ἰδὼν δὲ τοῦτο τὸ πονηρὸν πρᾶγμα ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ αὐτοῦ οἴκῳ, δρομαίως ἔρχεται πρὸς τὸν Ἅγιον καὶ λέγει αὐτῷ τὴν γενομένην μοιχείαν εἰς τὴν ἑαυτοῦ* γυναῖκα, ἀναθέμενος αὐτῷ τὸ πᾶν τοῦ πράγματος καὶ βουλήν τοῦ πρακτέου ζητῶν παρὰ τοῦ Ἁγίου. Ταῦτα δὲ λέγων πρὸς τὸν Ἅγιον, δάκρυα πολλὰ ἐξέχεε ἀπὸ τῆς πολλῆς θλίψεως καὶ ἀθυμίας ὁ ἄνθρωπος. Θεωρῶν δὲ ὁ Ἅγιος τὴν τοσαύτην αὐτοῦ θλίψιν καὶ τὰ τοσαῦτα δάκρυα καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτόν, μεταστειλάμενος τὴν γυναῖκα, εἶπε πρὸς αὐτήν: Ἴνα τί οὕτω διαπράξω; Ἡ δὲ ἀναιδῶς ἅμα καὶ τραχέως πρὸς τὸν Ἅγιον ἀπεκρίνατο λέγουσα: Ψεύδεται οὕτως κατ' ἐμοῦ καὶ λόγους μοι πλέκει, οὐδὲ γὰρ ἔχω πείραν ἀνδρὸς ἑτέρου· τοῦτον γὰρ καὶ μόνον οἶδα ἐκ τῆς παρθενίας μου. Ἐρωτῶντος πάλιν τοῦ Ἁγίου τὸν ἄνθρωπον πόσον χρόνον ἔχεις ἀπὸ τοῦ οἴκου ἀποδημήσας· ἀπεκρίθη ὁ ναύτης: Εἴκοσι τέσσαρες εἰσὶ, Πάτερ, ἐξ ὅτου ἐκ τοῦ ἐμοῦ οἴκου ξενιτεύσας ἐξῆλθον. Ἐρωτωμένη δὲ ἡ γυνή: Πόσον ἔχεις ἐν γαστρὶ· ἔλεγε: Πόσος μὲν χρόνος ἐστίν, ἀφ' οὗ ἔλαβον ἀπὸ τοῦτον κατὰ γαστρός, οὐκ οἶδα· οἶδα δὲ τοῦτο, ὅτι ἄλλον ἀνδρὸς κοίτην οὐκ ἐπίσταμαι, ἀλλ' οὗτος ἐστὶν ὁ σπείρας ἐν ἐμοὶ τὸ ἐν τῇ ἐμῇ κοιλίᾳ ὑπάρχον ἔμβρυον*. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἀναιδῶς* ἐφλυάρει πολλά, πάντας τοὺς τῆς πόλεως ταράττουσα* καὶ τὸ δοκεῖν πρὸς μάχην διεγείρει ἐθέλουσα, ὥστε συσκιάσαι τὸ ἴδιον* ἀμάρτημα, ὡς ἐνόμιζεν ἀναισχύντως βοῶσα καὶ λέγουσα: Ἄλλον ἀνδρα οὐκ οἶδα· ἐκ τούτου ἐν γαστρὶ ἔχω. Τοῦ ψόγου διὰ πάντων φερομένου, καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀποδημίας τοῦ ἀνδρὸς γνωσθέντος, καὶ τῶν μηνῶν τῆς κηρύσεως πᾶσι τοῦτο καταδηλούντων, -πᾶς γὰρ ἐδύνατο βρέφος εἴκοσι τέσσαρας μῆνας ποιήσας ἐν μήτρᾳ;* - ὅμως καὶ τούτου πᾶσι* καταδήλου ὄντος, τὸ ἄτακτον ἐκεῖνο γύναιον ἐθορύβει πάντας ἐκ πολλῆς φλυαρίας, καὶ ἔκραζε ταράττουσα τοὺς πολίτας. Ὁ δὲ ταύτης ἀνὴρ προάτατος ὢν καὶ ἡσύχιος, παρεκάλει τὸν Ἅγιον λέγων: Δέομαί σου τίμιε Πάτερ· οὐ θέλων ταύτην ἀποθανεῖν διὰ τὸ παράπτωμα αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον* παρακαλῶ χωρισθῆναι ἀπὸ αὐτῆς· οὔτε γὰρ φέρω ἐν τῷ ἐμοῦ οἴκῳ ἰδεῖν τὴν ἐμμαντοῦ γυναῖκά μοι κηρύσασαν, εἴτα

δὲ* καὶ ἀπὸ ἄλλου ἀνδρὸς τέκνον ἔχουσα* ἀλλὰ πορευθήτω* ὅπου βούλεται ἔχουσα μετὰ τοῦ Θεοῦ. Φησί, γὰρ ὁ προφήτης· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει Κύριος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ τῆ θείᾳ δικαιοσύνῃ πεφωτισμένος Πατὴρ ἡμῶν, ἐπαινεῖ τὸν ἄνδρα καὶ παρακαλεῖ ἐμμένειν ἐν τῇ προθέσῃ καὶ τῇ πραότητι καὶ τῇ ὑποσχέσει ταύτῃ, καὶ χωρὶς θανατικῆς ψήφου τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀχρείας* γυναικὸς ποιήσασθαι. Ἐλεγε δὲ ὁ σημειοφόρος Πατὴρ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος Σπυρίδων, νουθετῶν τὸν ἠδίκημένον παρὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἄνδρα, ὅτι: Καλῶς ἐβουλεύσω καὶ ἐλάλησας τέκνον, μὴν θέλων ταύτην τὴν ἀθλία ψήφω καταδικάσαι· οὐδὲ* γὰρ ὡς ἐκ τούτου ὄφελός τι γένηται. Διὸ νουθετῶν, παρακαλῶ τὴν ἀγαθὴν σου πρόθεσιν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, τοῦ μὴν ἐλεῆσαι* τὴν ταλαίπωρον ταύτην κακῶς ἀποθανεῖν, εἰ καὶ ὁ νόμος οὕτω κελεύει τὰς τοιαύτας κολάζεσθαι. Σὺ οὖν τέκνον, καλῶς ἐβουλεύσω ἀναιμωτὶ ἀπαλλαγῆναι ἀπὸ αὐτῆς*. Ἡ δὲ γυνὴ ταῦτα ἀκούσασα παρὰ τοῦ Ἁγίου ἀναισχύντως ἐβόα λέγουσα ψευδομένη: Ἐγὼ ἄλλον ἄνδρα οὐκ οἶδα, οὗτος ἐστὶν ὁ πατὴρ τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ μου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔχω ἐν γαστρὶ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ξένη ἦν, διὰ τοῦτο ἔμεινε τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ μου, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ πατήρ, τότε καὶ αὐτὸ τεχθῆ, ὡς ἐκ τῆς ἐμῆς προέλθῃ κοιλίας. Ὁ δὲ μακρόθυμος καὶ πραότατος Πατὴρ ἡμῶν, τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος ἀνάπλευσ ὢν, ἐμβριμησάμενος τῇ ἀτάκτῳ γυναικί, εἶπεν: Ἐδει μὲν πεσοῦσαν εἰς τὸ τῆς μοιχείας βάραθρον διὰ μετανοίας ἐκτενοῦς καὶ πολλῶν δακρῶν τὸν φιλάνθρωπον καὶ εὖσπλαγχνον Θεὸν ἐξιλεώσασθαι, ἵνα τύχῃς ἀφέσεως τοῦ τοιούτου βαρυτάτου ἐγχειρήματος· ἐπειδὴ δὲ ἀναισχυντεῖς ψευδομένη καὶ διὰ τῆς παρούσης σοὶ ἀναιδεΐας τὴν ἀλήθειαν κρύπτειν δοκεῖς*, διὰ τοῦτο οὐ μὴ τελεσφορηθῆ ὅπερ κακῶς ἐν γαστρὶ ἔχεις· οὐδέμῃ προέλθῃ τοῦτο ἀπὸ τῆς σῆς κοιλίας, ἵνα σιωπήσῃς τῶν ἀτάκτων σου λόγων. Ὁ δὲ λόγος τοῦ δικαίου Πατρὸς ἔργον γέγονεν. Ἀποστραφεῖς* γὰρ ἀπὸ αὐτοῦ, ὠδίνες πρὸ καιροῦ τοῦ τοκετοῦ τῇ γυναικί κατέλαβον*, τοῦ ἐμβρύου οὐδαμῶς προερχομένου ἐκ τῶν ἐγκάτων αὐτῆς, ἀλλὰ ταῖς ὠδίσιν ἐναποθνήσκοντος*, μὴ θελούσης τῆς ἀθλίας τὸ ἴδιον ἀμάρτημα ὁμολογήσαι καὶ διὰ μετανοίας σωθῆναι*. διὸ καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀμαρτία αὐτῆς. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἅγιος τὸν οἰκτιστὸν τῆς ἀθλίας ἐκείνης μοιχαλίδος γυναικὸς* διὰ τάχους θάνατον, καὶ ὅτι ὁ λόγος αὐτοῦ ἔργον ἐγένετο, ἐλυπήθη μέγας καὶ λέγει: Τοῦ λοιποῦ οὐ δικάσω τινὰ ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὁ λόγος μου μάχαιρα δίστομος ἐγένετο καὶ τὴν γυναιῖκα ἐθανάτωσε. Ταύτης δὲ* τῆς ψήφου τῆς δικαίας τοῦ Ἁγίου εἰς τὰς ἀκοὰς ἐκείνης εἰσελθούσης καὶ ἐνεργησάσης, πάντες οἱ τότε παρόντες καὶ τῆς τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ἀποφάσεως ἀκούσαντες, φόβῳ μεγάλῳ* κατεσχέθησαν, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐδεὶς ἐτόλμα ὡς ἔτυχε τῷ Ἁγίῳ προσεγγίσει, ἀλλὰ πάντες αἰδοῖ καὶ φόβῳ προσβλέποντες καὶ μετὰ τρόμον προσερχόμενοι καὶ προσκυνοῦντες ἐδόξαζον τῷ Θεῷ, τῷ τοιαύτην ἐξουσίαν δόντι τῷ Ἁγίῳ Αὐτοῦ θεράποντι, κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν ταῖς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πράξεσι, περὶ τοῦ Ἀνανίου καὶ ταῆς Σαπφείρας: Ἐγένετο γάρ, φησὶν, ὁ θεὸς Λουκᾶς, φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι τοῖς Ἁγίοις Ἀποστόλοις διὰ τὴν ὡς εἴρηται, γενομένην παρ' αὐτῶν εἷς τε τὸν* ἄνδρα καὶ τὴν τούτου γυναιῖκα παράδοξον θαυματουργίαν, ἀλλ' ἐμεγάλυνε αὐτοὺς ὁ λαός. Οὕτως εἴρηται καὶ ἐπὶ* τούτου τοῦ Ἁγίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος· φόβῳ γὰρ* κατεσχέθησαν οἱ πάντες.

ΙΘ'.

Γυνή τις φιλόχριστος ὀνόματι Σαφρονία, κατέμενεν ἐν Κωνσταντία τῇ μητροπόλει, ἔχουσα ἄνδρα εἰδωλόατρον καὶ κακοπραγῆ, ὀνόματι Ὀλυμπον, πολυθείαν δοξάζοντα· οὐ γὰρ ἓνα* μόνον, ἀλλὰ πλείστοις ὠμολογεῖ θεοῖς*. Αὕτη οὖν ἡ γυνή, γνωστὴ ἦν ἐν τῷ Ἁγίῳ Πατρὶ ἡμῶν Σπυρίδωνι· ἦν τινα καὶ ἀγαπῶν ὁ πεφωτισμένος οὗτος Πατὴρ παρέβαλλε τῷ ταύτης οἴκῳ. Ὁ δὲ ταύτης ἀνὴρ, εἰ καὶ τοιοῦτον ἦν, οὐδέποτε ἐκάλυσε τὴν ἰδίαν γυναῖκα τῆς πρὸς τὸν Ἅγιον τοῦτον τριβῆς* καὶ ὑποδοχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχαιρε εἰς τὴν τοῦ Ἁγίου παρουσίαν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν παρέβαλεν ὁ δίκαιος τῷ ταύτης οἴκῳ. Ἐποίησεν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ ἡ φιλόχριστος αὕτη, παρῆν δὲ καὶ συνεδείπνει τῷ Ἁγίῳ ἐκεῖνος ὁ εἰδωλόατρος. Δειπνούντων δὲ αὐτῶν, ὁ Ἅγιος στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εἶπε τι τῶν ἰδίων αὐτοῦ εἰς ἐπήκουσεν πάντων· ὁ παις ἐκεῖνος, ὁ βόσκων τὰ θρέμματα ἐν Τριμυθοῦντι τῇ πόλει, ἀπώλεσε πάντα τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ, κατασχεθεὶς ὑπὸ βαρυστάτῳ· ἐξυπνισθεὶς δὲ καὶ ἀναστάς καὶ ζητήσας εὔρεν αὐτὰ ἐν σπηλαίῳ πάντα πλήρη, μὴ λείποντος μηδ' ἐνός· πρὸς δὲ τοῦ ταῦτα αὐτὸν εὔρεϊν, ἔπεμψε νεώτερον τινα ἀγγεῖλαί μοι περὶ τούτου· μετὰ δὲ τὸ πέμψαι αὐτὸν τὸν νεώτερον, εὔρεν αὐτὰ, εἶπον, ἐν ἐνὶ σπηλαίῳ. Καὶ σταφεὶς εἶπε πρὸς τὴν φιλόχριστον ἐκείνην γυναῖκα καὶ τὸν ταύτης εἰδωλόατρον ἄνδρα: ἰδοῦ, ὁ παῖς ὁ πεμψθεὶς ἀναγγεῖλαί μοι ἴσταται ἔξω τῶν θυρῶν τοῦ ὑμετέρου οἴκου. Καὶ πάλιν εἶπεν τῷ οἰκείῳ αὐτοῦ: Κάτελθε ταχέως καὶ εἶπε τῷ πεμψθέντι παρὰ τοῦ ἀπολέσαντος τὰ πρόβατα, ὅτι εὔρηται πάντα τὰ πρόβατα τὰ ἀπολεσθέντα. Ἀλλὰ δότε τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ πεμψθέντι ἀπαγγεῖλαί μοι, καὶ τῷ σὺν αὐτῷ, μισθὸν τοῦ κάματος αὐτῶν, ὡς ἔθος μοι ἔστι διδόναι, ἥνικα χρεια γένηται πέμψαι πού εἰς διακονίαν*. Ἀκούσας δὲ τῶν λόγων τοῦ Ἁγίου εἰς ἐκ τῶν παρισταμένων καὶ ὑπηρετούντων, ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ Ἁγίου -ἦν γὰρ χριστιανός- κατελθὼν μετὰ σπουδῆς εὔρεν εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ οἴκου γεωργοὺς ἑστῶτας· καὶ ἐρωτήσας αὐτούς, τί θέλουσιν, ἔμαθε* παρ' αὐτῶν ἅπερ εἶπεν ὁ Ἅγιος πρὸς τοῦ αὐτοὺς παραγενέσθαι καὶ κροῦσαι ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνελθὼν δὲ ἀνήγγειλεν ἅπαντα τῇ φιλοχρίστῳ γυναικί, καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Ταῦτα ἀκούσας ἐκεῖνος ὁ εἰδωλόατρος, ὁ τῆς φιλοχρίστου* γυναικὸς ἀνὴρ, γέγονεν ἄφρων, ἐξιστάμενος καὶ ὡς θεῶ προσέχων τῷ δικαίῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν ταῖς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πράξεσιν, ὅτι Παύλου καὶ Βαρνάβα ἐλθόντων ἐν Μακεδονίᾳ* καὶ ποιησάντων τὸ σημεῖον τῆς ἰάσεως, ὁ ἱερεὺς τοῦ Διὸς ταύρους καὶ στέμματα ἐνέγκας ἐπὶ τὸν πυλῶνα τοῖς Ἀποστόλοις σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. Οὕτω καὶ οὗτος τὸ παράδοξον θεασάμενος, καὶ νομίσας εἶναι αὐτὸν ἐπὶ τὸν πυλῶνα τοῖς Ἀποστόλοις σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. Οὕτω καὶ οὗτος τὸ παράδοξον θεασάμενος, καὶ νομίσας εἶναι αὐτὸν θεόν, ἤθελε θύειν. Ἡ δὲ φιλόχριστος ἐκείνη γυνή καὶ φιλόξενος, καιροῦ λαμβανομένη, ἐδίδασκε τὸν ἴδιον ἄνδρα λέγουσα: Οὐχ οὗτος ἐστὶ θεός, ἀλλὰ δούλος τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς καὶ ἐνοικῶν ἐν αὐτῷ, πάντα αὐτῷ ἀποκαλύπτει. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἡ φιλόχριστος γυνή, μετὰ δὲ καὶ ἐτέρων τινῶν, λοιπὸν* καὶ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν πολλὰ κατηχήσαντος τὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ δέξασθαι τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, ὥστε γενέσθαι χαρὰν μεγάλην ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνῳ*.

Κ'.

Οὗτος* ὁ μέγας τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος τοῖς ἀποστολικοῖς ἑαυτὸν κατακοσμήσας χαρίσμασι, καὶ διὰ τούτων παρὰ τῷ Θεῷ τίμιος ἀναδειχθεὶς, τὰς τῆς φωτοφόρου αὐτοῦ καρδίας μαρμαρυγὰς* πᾶσιν ἀπήστραψε. Διὸ καὶ τῷ φωτὶ τῶν ἀρετῶν καταγλαϊζόμενος, καὶ ὅλως πνευματικῶς γεγονώς, καὶ τὰ ἀπὸ μακρὰν ὡς ἐγγυὺς αὐτοῦ ὄντα θεωρεῖν κατηξιωμένος, ἔγνω διὰ τῆς πολλῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ φωτοχυσίας τὸν τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς καιρὸν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ μετὰ ταῦτα συμβησόμενα* διὰ τῆς καθαρᾶς αὐτοῦ καρδίας ἐθεάσατο* καὶ ταῦτα τοῖς προσεγγίζουσιν αὐτῷ φίλοις καὶ πιστοῖς οὔσι μετὰ χαρᾶς προσηγόρευσε*. Πρὸ ὀλίγου γὰρ τινὸς* τῆς ἑαυτοῦ τελετῆς, θέρους ὄντος, ἐξελθὼν ἐν τῷ ἀγρῷ, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γεωργίαν θερίσαι* θέλων, συνόντων αὐτῷ καὶ ἐτέρων τινῶν* γνωρίμων καὶ πιστῶν ἀνδρῶν, ἐν τῷ τὸν δίκαιον ἰδίαις χερσίν, σὺν αὐτοῖς θερίζειν, ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ψευκάδες ὑετοῦ λεπταὶ λίαν καὶ δροσῶδεις, ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ καὶ μόνην κατήρχοντο* κεφαλὴν· κατασχὼν δὲ τῇ ἰδίᾳ δεξιᾷ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, ἐδείκνυε ταύτη τοῖς παροῦσιν αὐτῷ φίλοις, καὶ δεικνύων ἐπυρνθάνετο παρ' αὐτῶν εἰπεῖν, τί θεωροῦσιν ἐν κρανίῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ ὥσπερ ἐν θαύματι καὶ ἐν ἐκστάσει γενόμενοι, ἔλεγον τρίχας βλέπειν λεπτάς καὶ πυρῶας καὶ μέλαινας*. Ὁ δὲ Ἅγιος, πνευματικῶς ἀνάπλευς χαρᾶς γεγονώς, καὶ εὐφροσύνης θείας καὶ ἀρρήτου πληρωθεὶς*, τὴν καρδίαν ἔλεγε: γνωστὸν ἔστω ὑμῖν, φίλοι μου γνήσιοι καὶ πνευματικοὶ ἀδελφοί*, ὅτι μετὰ τὴν ἐμὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐκδημίαν καὶ ἀποβίωσιν, πολλὴ δόξη ὁ Κύριος στεφανώσῃ τὴν ἐμὴν μνήμην· καὶ τῷ αὐτοῦ νεύματι*, κινουμένη πᾶσα ἡλικίαν ἀνθρώπων, παλαιῶν τε καὶ μέσων καὶ νέων, τὴν τῆς ἐμῆς τελευτῆς ἡμέραν αἰσίως ἐπιτελέσει ἐν τῷ τάφῳ, ἔνθα τὸ ἐμὸν μέλλει κατατίθεσθαι σῶμα· καγὼ δὲ λαμβάνων παρρησίαν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου* καὶ δεσπότου, μεταδώσω τούτοις ὧν ἔλαβον χαρισμάτων. Καὶ τοῦτο δὲ τοῖς ἰδίους προσετίθει λόγους ὁ ἀληθινὸς ταπεινόφρων, λέγων: Ἀδελφοί, ἐγὼ πένης εἰμί, ὡς ὁρᾶτε καὶ εἶδατε· ἀλλὰ παρὰ τοῦ πλουσιοδώρου* λαμβάνων παρρησίαν, αἰτήσομαι πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος δωρηθῆναι*, ἵνα γινώσκωσιν Αὐτὸν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν Αὐτοῦ καὶ τὸ Ἅγιον καὶ Ζωοποιὸν Αὐτοῦ Πνεῦμα, Τριάδα ἄκτιστον, ὁμοούσιον, ἀσύγχυτον, ἀμέριστον. Ταῦτα ὁ Ἅγιος πρὸς τοὺς τότε συμπαρόντας αὐτῷ φίλοις ἀνυποστόλας μετὰ παρρησίας καὶ χαρᾶς Ἁγίου Πνεύματος εἶπε· πάντας δὲ ἐξέστησαν, ὡς τὰ μέλλοντα προειπών*· οἵτινες τὰ παρ' αὐτοῦ ῥηθέντα ἀκούσαντές τε καὶ πιστεύσαντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δοξάζοντα τοὺς δοξάζοντας Αὐτόν, θαυμάζοντες καὶ ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ διὰ τῆς καθαρότητος τῇ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίᾳ* τοῦ δικαίου. Παρεκάλει δὲ πάντα τὰν λαὸν ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων τὴν κεφαλαιωδεστέραν ἀρετὴν, τὴν πάσας τὰς ἀρετὰς* περιέχουσαν, ἐν ἑαυτοῖς κατεργάζεσθαι, τὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον εἰλικρινῆ ἀγάπην, μνημονεύων καὶ παρατιθέμενος αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, τὸν λέγοντα: ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις ἐντολαῖς κρέμανται οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται*. Ταῦτα ποιῶν* ὁ Ἅγιος ἐδίδασκε, καὶ τῷ αὐτοῦ ὑποδείγματι πάντας εἰς τὸ* κατεργάζεσθαι τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς προθυμοποιῶν προετρέπετο*. Οἱ δὲ λαοὶ καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀκούσαντες ἔσπευδον καθ' ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἄξιος τῆς τοιαύτης νοθεσίας ἀναδειχθῆναι. Ἐν τούτοις οὖν διημερεύων διὰ παντὸς καὶ διανυκτερεύων ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων

Σπυρίδων, γέγονεν, ὡς κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου εἴρηται, ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, καὶ τὸν μὲν καρπὸν* αὐτοῦ ἔδωκεν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, τουτέστι δι' ὅλου τοῦ χρόνου τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς· διὸ καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπερῶρη, ἀλλὰ καὶ πάντα ὅσα ἂν ἐποίει κατευοδώθη*. Ὅθεν καὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον καταλιπὼν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναλύσας καὶ ταῖς ἀγγελικαῖς χοροστασίαις καταυλιζόμενος, καὶ ἐπὶ τῇ θείᾳ γνώσει εὐφραινόμενος, καὶ παρῶρησίας ἠξιωμένος, μείζονας πρεσβεύει ὑπὲρ ἡμῶν, πᾶσι τοῖς πιστῶς προσερχομένοις αὐτῷ τὰ εἰς ἀγαθὸν αἰτήματα διὰ τοῦ Θεοῦ παρέχων, καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς αὐτὸν καταφεύγουσι τὰ σωτηριώδη χαρίσματα αὐτοῖς δωρηθῆναι.

ΚΑ'.

Ταῦτα μὲν ἐν τῇ βίβλῳ, τῇ διὰ ἰάμβον ἐκτεθείση εὔρον. Ἦν τινα βίβλον λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Τριφυλλίου τοῦ μαθητοῦ, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τῆς Καλλινησιῶν πόλεως, ἤτοι τῶν λευκῶν θεῶν* ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἀναγεγράσθαι. Ἐγὼ δὲ οὐκ οἶμαι τοῦ προῤῥηθέντος Ἁγίου Πατρὸς Τριφυλλίου* εἶναι τὸ τοιοῦτον σύγγραμμα, ἀλλὰ τινος μετασχόντος ὀλίγης* προσπαιδείας, ποίημα ὑπολαμβάνω εἶναι*. ὅπερ εἴτε ἐπὶ ζωῆς, εἴτε μετὰ θάνατον, ἐκ πολλῆς πρὸς τὸν Ἅγιον Τριφύλλιον, τὸν ἐπίσκοπον ἄγαν ἀγάπης, ὁ ποιήσας τότε τὸ σύγγραμμα ὡς ἐξ αὐτοῦ γενόμενον αὐτὸ ἐπέγραψε. Ταῦτα δὲ εὐρήσει τις εἰς τὸν βίον τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς Σπυρίδωνος συγγεγραμμένα διὰ ἰάμβων, νοχελῶς ἀναγινώσκων τὰ τούτου τοῦ βιβλίου κεφάλαια, ἅτινα ἐγὼ ἐξ ὀλίγου πλατύνας, ἀνεγραψάμην ἐν τούτῳ τῷ παρ' ἐμοῦ μεταβληθέντι λόγῳ. Ἦσας δὲ καὶ Τριφύλλιος ἐκέκλητο ὁ ταῦτα συγγραψάμενος.

ΚΒ'.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰρήσθω περὶ τοῦ βιβλίου διὰ ἰάμβων ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Τριφυλλίου ἐπιγεγραμμένου. Ἄπερ δὲ ἐγὼ παρὰ τινων διηγησαμένων μεμαθηκῶς προσέθηκα ταύτη μου τῇ διηγήσει*, μετὰ τὴν Σωκράτους τοῦ Σχολαστικοῦ συγγραφὴν*, ἱστορήσω πρὸς ὀφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων. Σωκράτης γὰρ ὁ Σχολαστικός, τὴν ἐκκλησιαστικὴν συγγραφὴν ἱστορήσας*, ἐμνημόνευε τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, λέγων οὕτω:

Περὶ δὲ Σπυρίδωνος τί χρῆ καὶ λέγειν; Τοσαύτη γὰρ τῷ ποιμένι τούτῳ ὑπῆρχεν ὁσιότης ὡς καὶ ἀξιωθῆναι αὐτόν, καὶ ἀνθρώπων ποιμένα γενέσθαι. Ὅστις καὶ μιᾶς τῶν ἐκ Κύπρου πόλεων Τριμυθοῦντος τὴν ἐπισκοπὴν ἐκληρώσατο, διὰ δὲ ἀτυφίαν καὶ εὐφύϊαν πολλήν, εἶχετο τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ἐποίμια τὰ πρόβατα. Πολλὰ μὲν τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα, ἑνὸς δὲ ἢ δύο ἐπιμνησθήσομαι.

Μέσης ποτὲ τῆς νυκτός, κλέπται ποτὲ τῆς ἐπαύλεως τῶν προβάτων ἐπελθόντες λαθραίως, ἀφελέσθαι τινὰ τῶν προβάτων ἐσπούδαζον. Ὁ Θεὸς δὲ ὁ τὸν ποιμένα σώζων, ἔσωζε καὶ τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ κλέπται, ἀοράτῳ δυνάμει παρὰ ταῖς ἐπαύλεσιν ἐδέδεντο· ὄρθρος τε ἦν, καὶ ὀπίσω τὰς χεῖρας ἔχοντας εὐρών*, ἔγνω τὸ γεγονός, καὶ εὐξάμενος λύει τοὺς κλέπτας, πολλὰς τε νοθετήσας καὶ παραινέσας, ἐκ δικαίων πόνων* σπουδάσειν κτᾶσθαι, καὶ μηδέν* ἐξ ἀδικίας λαμβάνειν, κριὸν τε αὐτοῖς χαρισάμενος, ἀπέλυσε χαριέντως ἐπιφθεγξάμενος, ἵνα μὴ φησί, μάτην ἠγρυπνηκότες φανῆτε. Ἐν μὲν οὖν τούτῳ τῶν τοῦ Ὁσίου θαυμάτων.

Ἔτερον δὲ τούτου οὐκ ἔλαττον διηγήσομαι:

Ἦν αὐτῷ θυγάτηρ, τῆς τοῦ πατρὸς εὐλαβείας μετέχουσα, παρθένος ὀνόματι* Εἰρήνη. Ταύτη γνώριμος τις πολύτιμον παρέθετο* κόσμιον ἢ δὲ ἀασφαλέστερον ποιούσα, γῆ τὴν παρακαταθήκη ἔκρυσσε* μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν βίον ἀπέλιπεν. Ἦκει δὲ μετὰ χρόνον ὁ παραθέμενος· μὴ εὐρών δὲ τὴν παρθένον, περιέπλεκε τῷ πατρί, νὺν μὲν ἔλκων, ἔστι δὲ ὅτε καὶ παρακαλῶν. Ἐπεὶ δὲ συμφορὰν ἰδίαν ἐποιεῖτο τὴν τοῦ παραθεμένου ζημίαν ὁ γέρων, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ μνήμα ταῆς θυγατρὸς, ἐπεκαλεῖτο τὸν Θεόν, δεῖξαι αὐτῷ πρὸ καιροῦ τὴν ἐπηγγηλμένην ἀνάστασιν· καὶ τῆς ἐλπίδος οὐχ ἤμαρτεν. Ζῶσα γὰρ ἡ παρθένος αὕτη* φαίνεται τῷ πατρί, καὶ τὸν τόπον σημήνασα* ἔνθα τὸ κόσμιον ἐκρύπτετο, αὐθις* πάλιν ἀνεπαύθη.

Τοιοῦτοι ἄνδρες ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου κατὰ τὰς Ἐκκλησίας ἐξέλαμπον. Ἐγὼ οὖν ταῦτα* ἀκοῆ παρὰ πολλῶν Κυπρίων παρέλαβον, καὶ συντάγμασι τινος Ρουφίνου πρεσβυτέρου ἐνέτυχον, ῥωμαϊκῆ λέξει συγγεγραμμένοις, ἀφ' ὧν ταῦτα συνήγαγον.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σωκράτης. Ἄπερ δὲ καὶ γώ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, παρὰ τινων παλαιότερων ἀληθινῶν ἀνδρῶν μεμάθηκα διηγησαμένων μοι, προσέθηκα τῶδέ μοι τῷ συγγράμματι, πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν ὡς ὑποτέτακται.

ΚΓ'.

Μοναχὸς τις τῆς εὐαγοῦς Μονῆς τοῦ Συμβόλου, τῆς διακειμένης ὡς ἀπὸ εἴκοσι ὀκτῶ σταδίων τῆς Κουρέων φιλοχρίστου πόλεως, ὀνόματι Ἰωάννης, ἀδελφιδοῦς γενόμενος Ἰωάννου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μηνίᾳ γενομένου ἐπισκόπου Θεοδοσιάδος, ἦτοι νέας* πόλεως τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας, ὃν τινα ἐγώ, πρεσβύτερον ὄντα, ἀποταξάμενος τῷ βίῳ ἀπέθριξα ἐν τῇ προλεχθείσῃ εὐαγεῖ μονῇ τοῦ Συμβόλου, ἐν

ἢ καὶ γὰρ αὐτὸς ἀπεταξάμην, διηγήσατό μοι λέγων, ὅτι, πρὸ τοῦ ἀποτάξασθαί με, εὐχῆς ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς* Ἁγίους Μάρτυρας Κύρον καὶ Ἰωάννην, παρεγενόμην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ εἰσῆλθον οἱ Πέρσαι ἐν Αἰγύπτῳ. Ἐτι ὄντων αὐτῶν ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Νικίου καὶ Βαβυλώνος τῆς κατ' Αἴγυπτον, καὶ πληρώσαντός μου τὴν εὐχὴν, καὶ ἐτοιμαζομένου ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας, μάλιστα διὰ τὴν ταραχὴν καὶ τὸν θόρυβον τῆς περσικῆς ἐπιδρομῆς ἀπερχομένου μου διὰ τῆς ἀναβάθρας* τοῦ δρόμου ἐπὶ τὴν νέαν πόλιν, παράγων δι' ἑνὸς καταλλακτηρίου, εὗρον αὐτοθι καθεζόμενον ἄνδρα τινὰ Κύπριον Ἀκρωτηριαστήν, Στέφανον μὲν καλούμενον, διάκονον δὲ ὄντα τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, τῆς διακειμένης ἐν τῷ αὐτῷ Ἀκρωτηρίῳ τῆς παροικίας τοῦ πολέμιου· ὅς τις*, χρόνους ὕστερον, καὶ πρεσβυτέρου χειροτονίας ἠξιώθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ* Διονυσίου, τοῦ Προέδρου γενομένου, τῆς Κουρέων φιλοχρίστου πόλεως Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας. Ὅς τις Στέφανος τότε, ὡς εἴρηται, ἔτι ὢν διάκονος, φίλος μου πάνυ γνήσιος ὑπῆρχεν. Ὅν τινα καὶ ἀσπασάμενος, καὶ τινα συντυχίας πρὸς αὐτὸν πεποιηκῶς*, εἶπον πρὸς αὐτόν: Ὅντως κύριε Στέφανε, ὀφείλομεν φροντίσαι καὶ σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν*· καὶ ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, ἐξέλθωμεν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, μήποτε, συγχύσεως γενομένης, κρατηθῶμεν ᾧδε*. Ἐκάθητο δὲ ἐν τῷ καταλλακτηρίῳ, ἠγουν τραπεζιτεῖω*, μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν. Εἶχε μετὰ χειρᾶς βιβλία τινά, ἐν οἷς καὶ τὸ βιβλίον Ναοῦμ τοῦ Προφήτου καὶ ἐζήτηει σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ οὔσι καὶ τῷ τραπεζίτῃ μαθεῖν ἐκ τοῦ προειρημένου προφητικοῦ βιβλίου, εἰ ἄρα εἰσέρχοντο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἱ Πέρσαι*. Ἦν δὲ ἐν τοῖς βιβλίοις ἐκεῖνοις ἐν αὐτῶν, ἔχον περὶ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος. Ἐγὼ δὲ ἠγείρα* αὐτὸν ἐκ τοῦ Τραπεζητείου, λέγων· Ἀνάστα κύριε Στέφανε, καὶ ἄγωμεν, φροντίσωμεν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ἀναστάντος οὖν αὐτοῦ, καὶ πορευομένων ἡμῶν καὶ ἀπερχομένων διὰ τῶν λεγομένων Ναυπηγείων* καὶ τοῦ λεγομένου Ἀμπελίου εἰς τὸν Φάρον, ἐπὶ τὸ πλοῖον τὸ ἴδιον αὐτοῦ τοῦ Στεφάνου τοῦ διακόνου, εἶπον πρὸς αὐτόν: Πόθεν ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, Κύπριος ὢν, ᾧδε* εἰς τὴν πόλιν ταύτην; Περὶ αὐτοῦ ταῦτα λέγεται;* Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπέ μοι:

ΚΔ'.

Εὗρον ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκεῖνῳ γεγραμμένον, ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ὁ πατριάρχης τῆς πόλεως ταύτης μετεστείλατο πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν τῶν ἁγίων ἐπισκόπων σύνοδον, πρὸς τὸ κοιναῖς εὐχαῖς τὸν Θεὸν παρακαλέσαι, ὥστε τὰ ἐν τοῖς τεμένεσι καὶ* εἰδώλοις διὰ μαγικῆς* κακοτεχνίας ξόανα* καταστρέψαι. Ἦν γὰρ μέχρι τῶν καιρῶν ἐκείνων κατείδωλλος ἡ πόλις* Ἀλεξάνδρεια. Συναχθέντες οὖν πάντες οἱ ἅγιοι ἐπίσκοποι περιήρχοντο τὰ ἱερὰ τῶν Ἑλλήνων σὺν τῷ

μακαριωτάτῳ Πάππᾳ*, ἕκαστος εὐχὴν ποιῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ τῶν εἰδώλων καθαιρέσει. Εὐχόμενος οὖν ἕκαστου αὐτῶν ἐπὶ τῇ καταλύσει τῶν ξοάνων, ὁ φιλόανθρωπος Κύριος ἐπήκουσε τοῦ εὐχομένου ἐπισκόπου, καὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ κατέπιπτον τὰ εἴδωλα. Εἶτα πολλῶν εἰδώλων καταπεσόντων, ἔλθόντες ἐπὶ ξόανον ἓν, καὶ προτεψαμένοι τοῦ πάππα ἓνα τῶν ἐπισκόπων προσεύξασθαι εἰς τὸ καταβληθῆναι* αὐτὸ διὰ τῆς προσευχῆς, ὑπακούσαντος καὶ προσευξαμένου τοῦ ἐπισκόπου, οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα οὐ κατέπεσε τὸ ζῶδιον*. Μὴ καταστραφέντος οὖν τοῦ εἰδώλου, πάλιν ἄλλον τὸ αὐτὸ ποιεῖν καὶ* προσεύξασθαι προετρέψατο. Ὡς δὲ πάντας προτρεψάμενος εὐξασθαι*, καὶ πάντων τὴν ὑπακοὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου πληρωσάντων καὶ προσευξαμένων, καὶ τοῦ ἀγάλματος ἐκείνου μὴ πεσόντος, πολλὰ παρακληθεὶς ὑπὸ πάντων ὁ πατριάρχης προσεύξασθαι, αὐτὸς* οὐκ ἤθελεν ἐκ ταπεινοφροσύνης τοῦτο ποιῆσαι· ὅμως, ὑπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων* παρακαλούμενος, βιασθεὶς προσηύξατο. Προσευξαμένου δὲ αὐτοῦ, ἔτι τὸ ἀναίσχυντον* ἐκεῖνο καὶ μάταιον ἄγαλμα, τῇ τοῦ Θεοῦ παραχωρήσει, ἴστατο οὐχὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ἰδίων θεραπόντων καὶ ἀρχιερέων παρακούοντος, ἢ ἀτιμάζοντος αὐτούς, μὴ γένοιτο! Εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις εἰσήκουεν αὐτῶν προσευξαμένων*· ἀλλ' οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦτο ἐποίησε. καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν, ἠνίκα ἔμελλε μεταμορφοῦσθαι, οὐ πάντας τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Θαβώρ, ἀλλ' οὓς ἔδοκίμασε, Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰακωβὸν μόνους. Καὶ πάλιν, ἠνίκα τῷ καιρῷ* τοῦ πάθους προσεύξασθαι ἔμελλεν, οὐ πάντας λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοὺς προειρημένους Πέτρον καὶ Ἰακωβὸν καὶ Ἰωάννην· οὐ τοὺς λοιποὺς ἀτιμάζων, ἢ λυπῆσαι θέλων· ἀπεστῶ γὰρ ἀπὸ πάσης καρδίας χριστιανῶν οὗτος ὁ* λογισμὸς! ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον ἐποίησεν. Οὕτως καὶ ἐνταῦθα πεποίηκε, πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομήσας. Ἐν λύπῃ οὖν πολλῇ καὶ ἀδημονίᾳ ὄντων τῆς τε τῶν ἐπισκόπων συνόδου καὶ τοῦ αὐτῶν πρέδρου περὶ τούτου, νυκτὸς ἐπιλαβομένης, καὶ τοῦ πάπα ἀγρυπνοῦντος καὶ πρὸς τὸν Θεὸν προσευχομένου, θεία τις καὶ ἀγγελικὴ δύναμις, ἐπιφανεῖσα αὐτῷ λέγει: *Μὴ λυποῦ ὅτι οὐ κατέπεσε ταῦ εἴδωλον ἐκεῖνο· ὁ γὰρ Θεὸς βούλεται Σπυρίδωνα, τὸν ἐπίσκοπον Τριμυθούτων τῆς νήσου Κύπρου* ἐλθεῖν ἐνταῦθα, ὅπως διὰ τῆς τούτου δεήσεως ἢ τοῦ ζωδίου* κατάπτωσις γένηται. Ἄνυπερθέτως οὖν τοῦτον μετάπεμψον.* Ἐλθόντος γὰρ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν προσευξαμένου, τὸ τοῦ ξοάνου ὄψει πτώμα. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, μετὰ τὴν τοιαύτην ἀποκάλυψιν ὁ πάπας, εὐθὺς καὶ παραχρῆμα γράμμασι παρακλητικοῖς* ἐχρήσατο πρὸς τὸν ἀγιώτατον πατέρα ἡμῶν Σπυρίδωνα τὰ τοῦ πράγματος σημάνας αὐτῷ. Ἐν οἷς γράμμασι τοιαύτη ἐχρήσατο λέξει*: *Διαβάς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν. Μακεδονίαν δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου προσαγορεύουσι πόλιν. Ὅστις ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Σπυρίδων, τὴν τοῦ πάππα παρακλητικὴν ἐπιστολήν* δεξάμενος, ἀναμονῆς πάσης χωρὶς, τὴν τοῦ πατριάρχου ὑπακοὴν ἐπλήρωσε· καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς Κύπρου καὶ ἦλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Καὶ ὁρμίσαντος τοῦ πλοίου κατὰ τὴν Νέαν Πόλιν* -τόπος δὲ ἐπίσημος καὶ παρὰ θάλασσαν* Ἀλεξανδρείας τυγχάνει- κατέβη ὁ Ἅγιος ἀπὸ τοῦ πλοίου. Καὶ κατὰ νοῦν προσευχομένου αὐτοῦ, ἅμα τοῦ πατῆσαι αὐτὸν τὴν γῆν, ἐκεῖνο τὸ ἐκ δαιμονικῆς μαγανείας ἄγαλμα ἀθρόως τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει διὰ τῆς προσευχῆς τοῦ Ἁγίου σὺν τῷ περιέχοντι αὐτὸ ἀκαθάρτῳ ἱερῷ κατέπεσε. Γνόντες δὲ τινες τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τὴν τοῦ εἰδώλου κατάπτωσι, δρομαῖοι καὶ περιχαρεῖς ἦλθον*

πρὸς τὸν πάππαν, καὶ ἀπήγγειλαν* αὐτῶ τὴν εἰδώλου κατάπτωσιν. Ὁ δὲ πατριάρχης, ἀκούσας λέγει αὐτοῖς: Οὐκοῦν, ἵνα ἴδητε ὅτι ὁ κύριός μου Σπυρίδων ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Τριμυθούτων ἦλθεν· ἀλλὰ σπεύσατε εἰς ὑπάντησιν* αὐτοῦ. Οἵτινες κληρικοί καὶ λαϊκοί, κατὰ τὴν τοῦ Πατριάρχου κέλευσιν*, ἀπελθόντες εἰς τὴν τοῦ δικαίου ἀπάντησιν, ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ πάσης τιμῆς καὶ χαρᾶς, εὐφραινόμενον ἐπὶ τῇ γενομένη τοῦ εἰδώλου καὶ τοῦ ναοῦ* καθαιρέσει διὰ τῆς παρουσίας καὶ προσευχῆς αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ παραδόξου θαύματος καθ' ὅλης τῆς πόλεως καὶ τῶν κύκλω ἐπαρχιῶν γνωσθέντος καὶ διαβοήτου γενομένου, πολλὰ πλήθη ἑλλήνων τε καὶ ἔθνικῶν, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπίστευσαν τῷ Χριστῶ καὶ προσῆλθον τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Οὓς τινὰς ὁ Πατριάρχης δεξάμενος, παρεκάλει τὸν ἅγιον δούλον τοῦ Θεοῦ Σπυρίδωνα δοῦναι αὐτοῖς τὴν ἐν Χριστῶ σφραγίδα*, ὡς δι' αὐτοῦ προσελθοῦσι τῇ τῶν χριστιανῶν ὀρθοδόξῳ πίστει. Ὁ δὲ ἀληθῶς ταπεινόφρων καὶ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἱεράρχης τοῦτο ποιεῖν* ἀνένευσεν, τῶ δὲ ἀγιωτάτῳ πάππα τοῦτο ποιεῖν ἐδυσώπει, ὡς τούτου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προχειρισθέντος αὐτόθι. Ὁ δὲ ἀγιώτατος πατριάρχης μετὰ πολλῆς αἰδοῦς τε καὶ εὐλαβείας τὰ ὑπὸ τοῦ δικαίου αὐτῶ* ἐνταλθέντα, ὡς ὑπὸ Θεοῦ προσαχθέντα ἐποίησε, καὶ ἐβάπτισεν ἅπαντα τὸν προσελθόντα* εἰς τὸ ὄνομα τῆς τρισυποστάτου μιᾶς οὐσίας Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος Ἁγίου. Ἐγένετο δὲ μεγάλη χαρὰ καὶ εὐφροσύνη ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ μεγαλοπόλει, ἐπὶ τῇ τῶν ἔθνῶν καταστροφῇ* καὶ σωτηρίᾳ. Οὐ μόνον δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦτο κατάδηλον γέγονεν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἦλθεν ἡ τοιαύτη ἀκοή. Καὶ πλείονας ἢ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος ἐνάρετος καὶ θεοφιλῆς πολιτεία καὶ θαυματουργία εἰς τοὺς ἀνθρώπους διέτρεχεν. Ὁ μὲν τοι μακαριώτατος* ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ χρόνον τινα τὸν Ἅγιο Πατέρα ἡμῶν Σπυρίδωνα κρατήσας παρ' ἑαυτῶ καὶ ὡς ἔπρεπε τῇ αὐτοῦ μακαριότητι παντοίας τιμήσας, εὐχαριστῶν αὐτὸν προέπεμψεν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, δοξάζων τὸν Θεόν, τὸν δόξῃ τοιαύτη τιμήσαντα τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα. Τούτου δὲ τοῦ παραδόξου* θαύματος μνημόσυνόν ἐστι ἔτι καὶ νῦν τοῦ Ἁγίου. Ἐν τῇ πόλει γὰρ Τριμυθούτων, ἐπάνω τοῦ μέσου Πυλῶνος, ἡγουν τῆς ἀρχοντικῆς θύρας καὶ τοῦ Ναοῦ, ἔγκειται τὸ τίμιον λείψανον τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, καὶ εἰκῶν πᾶσαν τὴν διήγησιν ταύτην* ἔχουσα μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν τῶν μὴ γεγραμμένων ἐνταῦθα*. Οὕτω πανταχοῦ ἐξέλαμψεν ἡ ἐνάρετος καὶ θεοφιλῆς πολιτεία τοῦ Ἁγίου τούτου, ὅπως πληρωθῆ καὶ ἐπ' αὐτῶ* τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν εὐαγγελίοις εἰρημένον πρὸς τοὺς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους*, ὅτι ὁ εἶπατε ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται* καὶ ὁ πρὸς τὸ οὐς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμίοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. Ταῦτα πρὸς ἀφέλειαν καὶ οἰκοδομὴν τῶν ἐντυγχανόντων συνεγραψάνην· ὅπως ἐν τούτοις τὸν Θεὸν δοξάζοντες, τὴν μισθαποδοσίαν κομίσησθε.

ΚΕ'.

Γενομένου μου πρὸ τούτων τῶν τριάκοντα ἐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ Τριμυθουντίᾳ πόλει, ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, καὶ

ἐμπόνας μου ἐρωπῶντος τὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου, ἀνὴρ τις πάνυ προβεβληκῶς γέρων λίαν καὶ φιλόχριστος* ὑπάρχων, θεωρήσας οὕτω με θερμῶς τὰ περὶ τοῦ Ἁγίου περιεργαζόμενον, παρέδωκέ μοι τοῦτο, ὅπερ μέλλω διηγήσθαι, καὶ αὐτὸς ἐκ παραδόσεως ἄλλων τινῶν παλαοτέρων αὐτοῦ ἀκούσας καὶ παραλαβών. Ἐλεγεν οὖν ὅτι προναύκληρός* τις Τριμυθούτων, ἐπὶ τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς τοῦ Ἁγίου ἦλθε πρὸς τὸν Ἅγιον παρακαλῶν δοθῆναι αὐτῷ ἓν δάνειον, ὀλίγην τινα χρυσίου ποσότητα, ἵνα βάλῃ ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ, ὅπως διὰ τῆς περιποιήσεως αὐτοῦ διαθρέψῃ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἦν γὰρ μέτριος πάνυ. Ὁ δὲ Ἅγιος τῆς κυρίας* φωνῆς ἔτι ὑπήκοος ὢν, μνησθεὶς τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥήτου, λέγοντος: *Καὶ τῷ θέλοντι δανείσασθαι παρὰ* σπῦ μὴ ἀποστραφῆς, ἅπερ εἶχεν εἰς οἰκονομίαν τῆς κατ' αὐτὸν ἀγιοπάτης* ἐκκλησίας καὶ τῆς ἰδίας χρείας ὀλίγον ποσόν,* δέδωκε τῷ προναυκλήρῳ.*

Ἀπελθὼν οὖν ὁ προναύκληρος, καὶ ἀγοράσας τὸ βλησίδιον ἐκ τοῦ λογαρίου τοῦ Ἁγίου καὶ πωλήσας, μετὰ τὸ πλώϊμον ἤνεγκε τὸ δάνειον πρὸς τὸν Ἅγιον καὶ ἔδωκεν αὐτό. Ὁ δὲ Ἅγιος λέγει αὐτῷ: *Ἀνάστα* τέκνον, καὶ θές αὐτῷ ἐν τῷ ἀρμαρίῳ, ὅθεν εἶδές με λαβόντα αὐτό.* Ὁ δὲ ἀναστὰς ἐποίησε ὡς ἐκελεύσθη. Τοῦ δὲ καιροῦ τοῦ πλώϊμου πάλιν ἐλθόντος ἦλθε πάλιν ὁ προναύκληρος πρὸς τὸν συμπαθέστατον πατέρα, θέλων στήσασθαι τὸ τοιοῦτο ποσόν. Ὁ δὲ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ Ἀρχιερεύς, λέγει αὐτῷ: *Ὑπαγε ὅπου ἔθηκας αὐτό, λάβε αὐτό.* Ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ ἀνοίξας τὸ ἀρμάριον ἔλαβε τὸ χρυσίον ὅστις ἀπελθὼν πάλιν καὶ πραγματευσάμενος καὶ εὐοδωθείς, πάλιν ἤνεγκε τὸ χρῆμα πρὸς τὸν Ἅγιον. Ὁ δὲ Ἅγιος πάλιν λέγει αὐτῷ: *Ὑπαγε τέκνον, θές αὐτό εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.* Τοῦτο δὲ πολλάκις τοῦ προναυκλήρου ποιοῦντος, καὶ δανειζομένου ἀπὸ τοῦ Ἁγίου καὶ πάλιν φέροντος, ἐν μιᾷ ἐλθὼν κατὰ τὸ ἔθος καὶ δανεισαμένου παρὰ τοῦ Ἁγίου τὸ χρυσίον, καὶ ποιήσας τὴν χρείαν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐνέγκας* αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἀποδοῦναι τῷ Ἁγίῳ, ἀκούσας πάλιν παρ' αὐτοῦ: *Ὑπαγε, θές αὐτό ὅπου ἔχεις συνήθειαν τιθέναι αὐτό, ἀπελθὼν εἰς τὸ ἀρμάριον καὶ ἀνοίξας, ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῆς φιλαργυρίας καὶ κενοδοξίας πάθους, προσεποιήσατο τιθέναι τὸ χρυσίον, νομίζων λαθεῖν τοῦ θεοφόρου Πατέρα, καὶ μηδὲν τεθεικῶς, ἠσφαλίσατο τὸ ἀρμάριον καὶ ἀνεχώρησε.* Τῷ δὲ καιρῷ πάλιν τοῦ δανείσασθαι παραγενόμενος πρὸς τὸν Ἅγιον παρεκάλει αὐτὸν δανείσαι αὐτῷ ἐκεῖνο τὸ ποσόν. Ὁ δὲ μακρόθυμος γέρων λέγει αὐτῷ: *Ὑπαγε τέκνον μου καὶ λάβε αὐτό ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ.* Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἀνοίξας τὸ ἀρμάριον, καὶ μηδὲν εὐρηκῶς, λέγει τῷ Ἁγίῳ: *Οὐκ ἔστι ᾧδε τίποτε Πάτερ.* Λέγει αὐτὸς ὁ Ἅγιος: *Ζήτησον καλῶς, ἐξ ὅτου γὰρ ἔθηκας αὐτό, οὐδεὶς ἔλαβεν αὐτό ἐκεῖθεν.* Ὁ δὲ φησί: *Πολλὰ ζήτησας καὶ μὴ εὐρηκῶς.* Ὁ δὲ ἀπαθῆς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος λέγει αὐτῷ μετὰ πάσης πραότητος: *Ἐὰν ἔθηκας αὐτό, ἐκεῖ ἐστίν, εἰ δὲ οὐκ ἔθηκας αὐτό, τί ζητεῖς λαβεῖν ὃ οὐκ ἔθηκας;* Ταῦτα τοῦ Ἁγίου μεθ' ἡσυχίας εἰπόντος πρὸς αὐτόν, εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ὁ προναύκληρος καὶ αἰσθανόμενος ὅτι οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν τὸν δίκαιον, πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετενόει καὶ παρεκάλει συγγνώμην αὐτῷ δοῦναι* τοῦ ἐγχειρήματος. Ὁ δὲ πρῶτος καὶ ἀνεξίκακος Πατὴρ ἡμῶν, νουθετήσας αὐτὸν μεθ' ἡσυχίας καὶ διδάξας αὐτόν, μὴ ἐπιθυμεῖν ἀλλοτρίου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἰδίου καμάτου διδόναι τοῖς χρήζουσιν, εὐξάμενος αὐτῷ ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ, εὐχαριστοῦντα τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ

τοιαύτη διδαχή καὶ νοουθεσία τοῦ Ἁγίου Πατρὸς καὶ θαυμάζοντός μου τὴν γνῶσιν καὶ μακροθυμίαν τοῦ Ἁγίου.

ΚΣΤ'.

Διηγῆσατό μοί τις τῶν λίαν θερμῶς ἀγαπώντων τὸν Ἅγιον τοῦ Θεοῦ δοῦλον Σπυρίδωνα, λέγων ὅτι γενομένου ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ -τελεῖται δὲ κατὰ τὴν 12^{ην}* ἡμέραν τοῦ Δεκεμβρίου μηνός-* τὸν* τίμιον αὐτοῦ τάφον ἀσπάσασθαι, καὶ τὰς ἀγίας αὐτοῦ εὐχὰς ἐμαυτῷ αἰτήσασθαι, ἡνίκα οὖν, φησί, τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐπλησίασα, τοσοῦτον τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Θεοῦ τὴν γενομένην δι' αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἠσθανόμην, ὅτι ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀκουσίως* ἄφωνόν με συνέβη διαμεῖναι, μὴ δυνάμενον παντελῶς λόγον λαλῆσαι πρὸς τινα, μὴ τε μὴν τροφῆς μετασχεῖν, πλὴν τῆς τῶν ἁγίων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων* μεταλήψεως, ἀλλ' ἔξω τοῦ αἰῶνος τούτου δοκεῖν με εἶναι καὶ διάγειν, καὶ τὴν ἄνω δόξαν τὴν ἐν οὐρανοῖς φαντάζεσθαι, καὶ μὴ ἔχειν πάντα τὰ τοῦ κόσμου τούτου δοκοῦντα εἶναι τερπνά, ὡς μεγάλα τινά, ἀλλὰ μᾶλλον οὐδὲν ταῦτα ἠγεῖσθαι. Οὕτως ἐν ἐμοὶ ἐνήργησε ἡ χάρις, ἡ οὐσα ἐν τῇ θήκῃ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος.

Θαρόρων δὲ τῇ πρὸς ἐμὲ ἀγάπῃ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ πληροφορούμενος ὅτι οὐδαμῶς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μοι* λεγομένοις περὶ τοῦ Ἁγίου ἀπίστῳ ἀλλὰ μᾶλλον πιστῶς τε ἅμα καὶ εὐλαβῶς δέχομαι καὶ φυλάττω καὶ τοῦτό μοι διηγῆσατο λέγων ὅτι· ἄλλοτε ἀπῆλθον ἐν Τριμυθοῦντι, ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ, πρῶτον μὲν τὴν τιμίαν αὐτοῦ σορὸν ἀσπάσασθαι θέλων, καὶ ὡς ζῶντι αὐτῷ καὶ παρόντι περιπλακῆναι, ἔπειτα δὲ καὶ λόγῳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν πτωχῶν τὰ* ἐνδύματα καὶ σκεπάσματα ἐν τῇ πανηγύρει τῇ αὐτόθι τελουμένη ἀγοράσαι καὶ ἅμα τὸν τίμιον αὐτοῦ τάφον ἠσπασάμην, φησί, φωτὸς ἀμέτρον ἐπληρώθη μου ἡ καρδία καὶ χαρὰς μεγάλης, ὡς ἐντεῦθεν με τὰ τοῖς Ἁγίοις δεδομένα ἀγαθὰ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τεκμήρασθαι καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, τὸν τοιαῦτα τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρέχοντα. Εἶτα ἐξελθὼν ἐν τῇ πανηγύρει καὶ τὰ ἱμάτια ἀγοράσας, μετὰ δύο ἡμέρας, χειμῶνος σφοδροτάτου ἐπικειμένου, ἐμοῦ σπεύδοντος διὰ τινα πάνυ ἀναγκαίαν χρείαν οἴκαδε ἀναχωρῆσαι καὶ τὴν διακονίαν μου πληρῶσαι, πίστει* ἀδιστάκτῳ τῇ εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν Ἅγιον κρατούμενος, φορτώσας τὰ ἄλογα καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸν τοῦ Ἁγίου τάφον, καὶ ὡς ζῶντι καὶ παρόντι τῷ δικαίῳ περιπλεκόμενος, καὶ αἰτήσας αὐτὸν συνοδοιπόρον ἐμοὶ τε καὶ τοῖς ἐμοῖς γενέσθαι καὶ σκεπάσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς τοῦ ὄμβρου καταφορᾶς καὶ ἀβρόχους ἡμᾶς ἀποκαταστήσαι διὰ τὴν τῆς ὁδοῦ δυσχέρειαν, τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν ὑδάτων καὶ πηγῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μὴ τὰ ἱμάτια ἐκ τῶν ὑδάτων καταβραχέντα ἀφανισθῆναι, καὶ τὰ ἄλογα ὡς ἐξ τούτου πλειόνως ἀχθοφορεῖν, βαρύτερων τῶν ἱματίων ἐκ τῶν ὑδάτων γενομένων, βαλῶν* τῷ Ἁγίῳ μετάνοιαν, ἀσπασάμενος καὶ τὸ θυσιαστήριον, τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔνθα κεῖται τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον, ἐξελθὼν τῆς πόλεως Τριμυθούτων, ἐγὼ καὶ οἱ

σὺν ἐμοὶ ὄντες τῆς ὁδοῦ ἀπηρξάμεθα. Ὁ δὲ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιῶν Θεός, πᾶσαν τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἐν τοσαύτῃ τῶν νεφῶν τοῦ ἀέρος πληρώσει, ἀβρόχους παρήγαγε ταῖς τοῦ δικαίου ἰκεσίαις· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Ἁγίου συνοδοιπορίας μέχρι τοῦ τόπου, ἔνθα* ἠμέλλομεν καταλῦσαι ἡσθόμην ἕως ἀπὸ τριῶν* σταδίων. Ὅς τις Ἅγιος, ἀπερχομένου ἡμᾶς μέχρι τοῦ εἰρημένου τόπου ἀποσώσας καὶ ὡσπεροῦν τασσόμενος*, τῆς καρδίας μου ἀψάμενος, μετέδωκέ μοι τοῦ ἰδίου φωτός, ὅπερ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν αὐτὸς ἔχει. Καὶ τοσαύτης ἐνφροσύνης ἐπλήρωσέ μοι πάντα* τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ αἰσθητήρια, ὥστε ἐν ἀρῶντι χαρᾷ γενέσθαι με ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας. Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ Ἁγίου, εὐθέως τοσοῦτος ὑετὸς ἐπὶ τὴν γῆν κατεχύθη*, ὥστε μετὰ σπουδῆς ἐλαύνειν μὲ τὰ ἄλογα. Καὶ δὴ ἡμῶν φθασάντων οἴκαδε, εὐθέως ὁ ὑετὸς ῥαγδαίως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας κατῆλθεν· ὥστε θαυμάζειν πάντας, καὶ τοὺς θεασαμένους ἡμᾶς καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ* παραδόξῳ σκέπη καὶ σωτηρίᾳ, τῇ γενομένῃ εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ὁδηγίας τοῦ σεβασμίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος.

KZ'.

Καὶ τοῦτο δὲ διηγησάμενός μοι ὁ αὐτός, τοῖς εἰρημένοις προσέθηκεν εἰπὼν ὅτι, ποτὲ τῆς ἡμέρας τῆς Ἁγίας αὐτοῦ μνήμης ἐλθούσης, κάμου μὴ δυνηθέντος ἀπελθεῖν ἐν Τριμυθοῦντι*, ὥστε τὴν σύναξιν τῆς Ἁγίας αὐτοῦ μνήμης αὐτόθι ἐπιτελέσαι, καὶ τῆς χάριτος, τῆς ἀπὸ τῆς τιμίας αὐτοῦ σοροῦ πηγαζούσης, ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι, μνησθεῖς τε τοῦ Ἁγίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα κεῖται τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον, καὶ στενάξας καὶ εἰπὼν: *Μνήσθητι ἡμῶν Ἁγιε Σπυρίδων, καὶ ἐπίσκεψαι ἡμᾶς·* εὐθέως ἅμα τῇ εὐχῇ, ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἔνθα διέτριβον* ἀπηρχόμην. Καὶ ἅμα τῇ προόδῳ μου ἡσθανόμην τῆς τοῦ Ἁγίου παρουσίας. Ὅς τις Ἅγιος πνευματικῶς τῇ καρδίᾳ μου συγγενόμενος, καὶ ἀσπασάμενός με* ἐν τῇ* γλυκύτητι τῆς ἀγάπης, τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δωρηθείσης αὐτῷ, μετέδωκέ μοι τοῦ ἰδίου φωτισμοῦ. Καὶ σὺν ἐμοὶ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ εἰσελθὼν, ἀπ' ἀρχῆς τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσόδου, μέχρι συμπληρώσεως τῆς τοῦ τρισαγίου δοξολογίας διέμεινε μετ' ἐμοῦ. Καὶ οὕτως εὐλογήσας ἐμὲ τὸν ἀμαρτωλόν, καὶ πάντας τοὺς συμπαρόντας μοι ἐν τῇ λειτουργίᾳ* ἀπέστη.

KH'.

Ταῦτα μαθὼν ἐγὼ παρὰ τοῦ ταῦτά μοι διηγησαμένου ἀναγκαίως γραφῇ παραδέδωκα, ἵνα γνῶμεν πάντες ὡς καὶ μέχρι καὶ νῦν τοῖς ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ καὶ ἀδιστακτῶ καρδίᾳ ἐπικαλουμένοις τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρηθεῖσαν τῷ Ἁγίῳ Σπυρίδωνι βοήθειαν, διὰ τῆς ἀκαταπαύστου αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἰκεσίας πάντα* εἰς σωτηρίαν δωρεῖται. Ταῦτα τῇ ἀπλότητι τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἀγάπης διηγησαμένου μοι τοῦ ἀνωτέρου μνημονευθέντος φιλοχρίστου ἀνδρός, θαρρόησας λοιπὸν ἐγὼ, προσέθηκα ἐρωτῆσαι αὐτόν· ἀλλὰ ποῖον μέλημα* ἔχων οὗτος ὁ

Ἅγιος Σπυρίδων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν ἀληθινὴν ταπεινοφροσύνην ἐκτίσατο καὶ δι' αὐτῆς πάσας τὰς ἀρετὰς κατεπλούτησε; Καὶ τίς γέγονεν ἡ αἰτία τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς τελειώσεως τῆς τοσαύτης αὐτοῦ εἰς τοσοῦτον ὕψος τῶν ἀρετῶν προκοπῆς; Ὁ δὲ ἐμβλέψας μοι φαιδρῶς λίαν, καὶ χαριέντως ὑπομειδιῶν τῷ προσώπῳ εἶπεν: Ἐπειδὴ περ ἀγάπης Θεοῦ σπονδὰς ἐποιήσαμεν, πρὸς τὴν γνησιότητά σου θαρρόων καὶ τὴν σὴν εὐλάβειαν ὡς μετὰ πίστεως τὰ ῥηθέντα καὶ ῥηθησόμενα κατέχεις, τούτου χάριν οὐδὲ τοῦτον τὸν λόγον κρύψω ἀπὸ σου, ἀλλὰ σὺν ἀληθείᾳ ἅπερ μεμάθηκα περὶ τούτου τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος λέξω πρὸς τὴν σὴν ἀγάπην.

Εὐρεθέντος μου ποτὲ μετὰ τινων Ἁγίων* ἐπισκόπων, οἵτινες μέχρι τοῦ παρόντος ἐνδημοῦσι τῷδε τῷ βίῳ καὶ ταὸν ἀέρα τοῦτον ἀναπνέουσι, καὶ συντυχίας αὐτῶν πνευματικὰς ποιούντων πρὸς ἀλλήλους, συμπαρῶν αὐτοῖς ἐγῶν, ἤκουον μεθ' ἡσυχίας καὶ ἐπιμελείας τὸν λόγον αὐτῶν, ὧν πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ἠδυνόμενος τῇ πνευματικῇ αὐτῶν ἀκροάσει. Λαβόντες* οὖν τὰ πνευματικὰ ἐκεῖνα πρὸς ἑαυτοὺς ῥήματα, ἤγαγον εἰς μέσον καὶ τὸν περὶ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος λόγον. Ἐμοῦ δὲ ἐπὶ τῇ μνήμῃ* τοῦ Ἁγίου Πατρὸς πλειόνας διεγερθέντος, καὶ ἐν πολλῇ λίαν κατανύξει ἐν δάκρυσιν συσχεθέντος ἄφνω ἀνοιχθείσης μου τῆς καρδίας, καὶ ὥσπερ ἐν ἐκστάσει γενομένου, ὁ τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἔχων ἐν αὐτῷ ἀποκρύφους Θεός, ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν, ἐδίδαξέ με διὰ τῆς ἀγίας καὶ* γλυκυτάτης γνώσεως, τῆς διὰ τοῦ Ἁγίου καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ζωοποιοῦ Αὐτοῦ Πνεύματος τοῖς πιστοῖς ἐγγινομένης, τὴν τῆς ψυχῆς τοῦ Ἁγίου τούτου καὶ αἰοδίου Πατρὸς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κατάστασιν καὶ ποίῳ τρόπῳ τῆς τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐν χάριτι Θεοῦ ἠξιώθη ἀρετῆς τε καὶ προκοπῆς, καὶ τῆς εἰς τοσοῦτον ὕψος τῆς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώποις* ἀναβάσεως. Ἔστι δὲ ἡ αἰτία καὶ ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης ταπεινοφροσύνης καὶ προκοπῆς ἢ τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἐντολὴ καὶ διδασκαλία, ἢ πρὸς τε τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους. Φησὶ γὰρ ὁ θεῖος Ματθαῖος ὁ Εὐαγγελιστής: *Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες: Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον*, ἔστησε αὐτὸ ἐν μεσῶ αὐτῶν καὶ εἶπεν: Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφήτε* καὶ γένησθε ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὐ μὴ εἰσέλθητε ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν. Ταύτην τὴν ἀρετὴν ἐδίδαξε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐσχηκέναι τὸν ἡγιασμένον Σπυρίδωνα δι' ὅλου τοῦ τῆς ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ζωῆς χρόνου. Πάντοτε γὰρ ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ ἔζησεν, ἀεὶ ἐν νῶ ἔχων τὴν τοιαύτην στοργήν, καὶ τοιοῦτον* ἑαυτὸν πάντοτε ἐκουσίως παριστῶν τῷ Θεῷ, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀπλότῃ καρδίᾳ ζήσας, προέκοψε καὶ εἰς τοσαύτην ἀνάβασιν τῆς πνευματικῆς προκοπῆς ἔφθασε, τοιοῦτον ἀεὶ ἑαυτὸν ἐννοῶν, καὶ ἔχων ἐμετρίαζε.*

Ταῦτα ἀκούσας ἐγὼ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου ἀνδρὸς προσέθηκα τούτῳ τῷ συγγράμματι, πρὸς δόξαν μὲν καὶ ἔπαινον τῆς Ἀγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ ταῦτα ἐνεργούντος εἰς τοὺς ἑαυτοῦ δούλους, τιμὴν δὲ τοῦ Ἁγίου καὶ σεβασμίου Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος. Ἔστι δὲ καὶ πρὸς ἀφέλειαν καὶ ζῆλον, καὶ μίμησιν καὶ προκοπὴν, καὶ ὑπογραμμὸν τῶν θελότων ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατὰ τὸ ἀποστολικὸν λόγιον μετὰ φόβου καὶ τρόμου κατεργάζεσθαι. Δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πάντας κινήσαι πρὸς τὴν τοιαύτην μίμησιν, ἵνα

τύχωμεν ἅπαντες τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· πρεσβείαις τῆς Ἀχράντου
Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ τοῦ Ἁγίου καὶ θεοφόρου
Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, τιή, κράτος, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

